

RP 101/2008 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning ändras. Målet är att minska skadeverkningarna av rökning genom att effektivisera iakttagandet av förbudet mot försäljning av tobaksprodukter till minderåriga och genom att förhindra illegal minutförsäljning av tobaksprodukter och bestämma brandsäkerhetskrav för cigaretter.

Enligt lagförslaget ska bestämmelser utfärdas om att försäljningen av tobaksprodukter ska kräva tillstånd samt att beviljandet av tillstånd och tillsynen över försäljningen ska avgiftsbeläggas. Avgifterna går till kommunen. I taxan fastställer kommunen grunderna för avgifterna så att avgifterna på sin höjd täcker de kostnader som behandlingen och

beslutet samt kontrollen av tillståndsansökan orsakar kommunen. Kommunen ska under vissa förutsättningar kunna återkalla detaljhandelstillstånd som den beviljat för tobaksprodukter. Enligt förslaget ska också köp av tobaksprodukter i en partiaffär med tanke på återförsäljning kräva detaljhandelstillstånd.

Det föreslås att minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter ska innehålla minst 20 cigaretter, 10 cigariller och 30 gram rulltobak. Dessutom ska cigaretterna uppfylla brandsäkerhetskraven när det gäller de självsläckande egenskaperna. Vissa restriktioner som gäller rätten att väcka åtal samt rekvisit ska strykas ur straffbestämmelserna. Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 april 2009.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning	3
1.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet	3
1.3. Bedömning av nuläget	6
Förpackningsstorlek.....	6
Tobaksförpackningars beskrivningar av mindre skadlig verkan	7
Brandsäkerheten när det gäller cigaretter	7
Reklam för tobaksprodukter	8
Försäljning till minderåriga	8
2. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	8
2.1. Krav på tillstånd för försäljning.....	8
2.2. Tillsynsarrangemang.....	9
2.3. Begränsning av förpackningsstorleken.....	10
2.4. Brandsäkerheten när det gäller cigaretter	11
2.5. Kraven på märkning av förpackningar för tobaksprodukter som exporteras utanför Europeiska gemenskapen.....	12
2.6. Förbud mot tobaksreklam i utländska trycksaker	12
2.7. Påföljder	12
2.8. Slopande av restriktionerna när det gäller rätten att väcka åtal	13
3. Propositionens konsekvenser	13
4. Beredningen av propositionen	15
DETALJMOTIVERING.....	17
1. Lagförslag.....	17
2. Närmare bestämmelser	24
3. Ikraftträdande.....	24
4. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning.....	24
LAGFÖRSLAG	26
Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	26
BILAGA.....	33
PARALLELLTEXT	33
Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	33

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

I Finland kräver inte försäljningen av tobaksprodukter tillstånd eller anmälan, och det samlas inte heller in uppgifter om försäljarna på vare sig kommunal nivå, länsnivå eller riksnivå. I 10 § 1 mom. i lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976), nedan tobakslagen, utfärdas förbud mot försäljning och annan överlåtelse av tobaksprodukter i näringsverksamhet till en person som inte har fyllt aderton år, och i 10 a § förbjuds import, försäljning och annan överlåtelse av snus i näringsverksamhet. Enligt 10 § 2 mom. i tobakslagen ska en näringsidkare som säljer tobaksprodukter eller rökdon göra upp en plan för egenkontroll för att kunna verkställa försäljningsförbudet. I de fall tobaksprodukter säljs via tobaksautomater i enlighet med 11 § i tobakslagen ska försäljningen ske under övervakning. De tobaksprodukter som säljs i Finland ska enligt tobakslagen vara försedda med varningstexter på finska och svenska samt uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid. Varje minutförsäljningsförpackning ska dessutom försees med en sådan prisetikett som avses i lagen om tobaksaccis (1470/1994) eller med en text som uppger produktens minimipris i detaljhandeln.

Texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra får enligt tobakslagen inte användas på tobaksprodukters förpackningar i Finland.

Det antal cigaretter som får säljas i en minutförsäljningsförpackning har inte begränsats i lag.

Det finns inga särskilda bestämmelser om brandsäkerhetskrav för cigaretter. Man har försökt att förhindra eldsvådor som orsakas av tobaksrökning bl.a. genom att fastställa brandsäkerhetskrav för madrasser och stop-

pade möbler. Det har med stöd av den produktsäkerhetslag (914/1986) som föregick lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004) utfärdats en förordning om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler (743/1990) och en förordning om brandsäkerhetskrav för madrasser (57/1991). I dessa förordningar föreskrivs om sådana testkrav med hjälp av vilka näringsidkaren vid behov kan bevisa att produkterna inte fattar eld av en glödande cigarett. Tack vare dessa krav har de mest brandfarliga och lättantändliga materialen dragits bort från marknaden.

Förbudet mot att göra reklam för tobaksprodukter tillämpas inte på reklam i sådana utländska tryckskrifter med spridning i Finland, vilkas huvudsakliga ändamål inte är att göra reklam för tobaksprodukter.

Allmänna åklagaren har begränsad rätt att väcka åtal när det gäller förseelser och brott vid marknadsföring av tobak och förseelser vid försäljning av tobak. Rekvisitet för förseelse vid försäljning av tobak uppfylls först när bestämmelserna har överträtts upprepade gånger och mot ett förbud som kommunen utfärdar. Allmänna åklagaren får väcka åtal endast på anmälan av en tillsynsmyndighet. Brott mot förbudet mot att sälja snus i näringsverksamhet kan däremot anmälas direkt till allmänna åklagaren.

1.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

I flera av Europeiska unionens medlemsstater har tillståndsplikt införts i försäljningen av tobaksprodukter. Enligt Världshälsoorganisationens rapport "The European Tobacco Control" kräver försäljningen tillstånd åtminstone i Belgien, Bulgarien, Cypern, Estland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Spanien, Tyskland, Ungern och Österrike. I Sveri-

ge bestämdes från ingången av år 2003 att försäljningen av tobaksprodukter är verksamhet som är underkastad anmälningsskyldighet. Det utreds huruvida anmälningsskyldigheten ska ändras till ett tillståndsförfarande, eftersom 20—30 procent av de svenska tobaksförsäljarna av olika skäl inte har registrerat sig. Enligt artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden får medlemsstaterna endast kräva tillstånd för tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet om tillståndsförfarandet inte diskriminerar någon, behovet av ett tillståndsförfarande är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset och det eftersträlvade målet inte kan uppnås med en mindre begränsande åtgärd, i synnerhet därför att en efterhandskontroll skulle ske för sent för att få någon reell verkan. Enligt artikel 16 kan medlemsstaterna inte hindras från att ställa krav på utövandet av en tjänsteverksamhet om kravet motiveras med skäl som avser bl.a. folkhälsa. Det föreslagna införandet av tillståndsplikt uppfyller de villkor som nämns i direktivet, eftersom målet med att göra försäljningen tillståndspliktig är att minska minderårigas tillgång till tobaksprodukter och att minska tobaksrökningen och på det viset skydda folkhälsan. Dagens efterhandskontroll som ska hindra försäljning av tobaksprodukter till minderåriga har visat sig vara otillräcklig som metod, eftersom en betydande del av de minderåriga röker. Ett tillståndssystem diskriminerar heller ingen, eftersom alla de som uppfyller de tillståndsvillkor som ställs i lagen har samma möjlighet att få försäljningstillstånd.

I Förenta staterna försökte man redan på 1970-talet åstadkomma en lagstiftning om brandsäkerheten när det gäller cigaretter. Det starka motståndet från tobaksindustrin stjälp- te däremot lagförslaget. De första delstats- specifika författningsförslagen gavs i början på 1980-talet, men författningar har trätt i kraft först på 2000-talet. New York var den första delstaten där brandsäkerhetskrav för cigaretter trädde i kraft, och det var i juni 2004. Motsvarande krav har fram till utgången av år 2007 fastställts i 21 andra delstater, som tillsammans täcker 52 procent av befolkningen i Förenta staterna.

Delstaternas brandsäkerhetskrav för ciga-

retter är sinsemellan samstämmiga. De cigaretter som säljs måste slockna av sig själv om rökaren inte aktivt drar bloss. Som metod vid testningen av hur cigaretter slocknar används standarden ASTM E2187-04 "Standard Test Method for Measuring the Ignition Strength of Cigarettes" (ASTM American Society for Testing and Materials). I testet placeras en glödande cigarett på en pappershög med tio lager av filterpapper. Det krav som ställts är att högst 25 procent av det parti på 40 cigaretter som testas får brinna upp helt. Tillverkaren får bestämma vilka framställningstekniska metoder eller andra metoder som ska tillämpas för att kravet ska uppfyllas. Om metoden består i att lägga till smala band i cigarettpappret som ett slags bromsar, kan det dock ha ställts vissa krav på hur banden ska placeras.

Tillverkaren ska kunna visa upp ett certifikat som bevis på att kraven uppfylls. Certifikatet ska förnyas med tre års mellanrum. Testningen ska utföras i ett ackrediterat provningslaboratorium. När laboratoriets behörighet bedöms används standarden ISO/IEC 17025. På cigarettförpackningarna ska det finnas en märkning som säger att cigaretterna överensstämmer med delstatens krav. Märkningen ska göras på ett sätt som delstatens myndighet godkänner, t.ex. i form av ett litet extra tecken som fogas till streckkoden på förpackningen. De övergångstider som delstaterna har angett för när kraven ska träda i kraft har varierat från ett halvt år till två år.

Kanada var det första landet som utfärdade landsomfattande bestämmelser om brandsäkerhetskrav för cigaretter. Bestämmelserna trädde i kraft i oktober 2005. Kraven har införts i tobakslagstiftningen och gäller alla cigaretter som tillverkats i eller importerats till Kanada. Kraven motsvarar de krav som ställts i Förenta staternas delstater, och de grundar sig på samma standard, ASTM E2187-04. Varje tillverkare ska dessutom årligen göra toxicitetsmätningar på alla sina cigarettmärken. Resultaten ska skickas till myndigheterna.

Brandsäkerhetskraven har gällt så kort tid att det inte ännu är möjligt att på ett tillförlitligt sätt bedöma deras verkningar när det gäller att minska antalet eldsvådor. Interna-

tionella promemorior om frågan nämner att antalet bränder uppskattningsvis minskar med en tredjedel. Enligt Kanadas hälsovårdsverks produkttillsyn har merparten av de cigaretter som är till salu uppfyllt de nya brandsäkerhetskraven. De nya kraven har inte inverkat på cigarettpriset eller på försäljningsmängderna. Man har inte heller lagt märke till att de nya cigaretttyperna skulle avvika från vanliga cigaretter i fråga om andra egenskaper, t.ex. toxiciteten.

Motsvarande brandsäkerhetskrav tas också fram i andra länder, t.ex. Australien och Storbritannien. I Australien offentliggjordes i mars 2007 den nationella standarden AS4830-2007 som grund för regleringen. Standarden baserar sig på den ASTM-standard som används i Förenta staterna och Kanada. I Storbritannien har förslagen varit ute på remiss sedan år 2008.

Inom Europeiska gemenskapen har man sedan hösten 2005 diskuterat möjligheterna att utfärda bestämmelser om brandsäkerhetskraven både i regleringskommittén för Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror, nedan direktivet om tobaksvaror, och i kommittén för Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG om allmän produktsäkerhet, nedan produktsäkerhetsdirektivet. I diskussionerna har medlemsstaterna förespråkat en gemenskapsreglering, där man skulle ta modell av de krav som ställts i Kanada och Förenta staterna.

I november 2007 godkände medlemsstaterna i kommittén för produktsäkerhetsdirektivet ett förslag till kommissionens beslut om de krav i anslutning till brandsäkerheten som de europeiska standarderna för cigaretter måste uppfylla. I förslaget till beslut ställs samma brandsäkerhetskrav som i Kanada och Förenta staterna: av det cigarettparti som testas får högst 25 procent brinna upp helt. Kommissionen har för avsikt att fatta sitt beslut inom den närmaste tiden.

Kommissionen har med stöd av beslutet för avsikt att sommaren 2008 ge Europeiska standardiseringsorganisationen (CEN) i uppdrag att utarbeta en brandsäkerhetsstandard. I motiveringen till beslutet utgår man från att

beredningen grundar sig på standarden ASTM E-2187-04. Kommissionen beräknar att beredningen av standarden tar minst 2—3 år.

När standarden är färdig kommer kommissionen tillsammans med kommittén för produktsäkerhetsdirektivet att bedöma huruvida standarden kan godkännas som en i produktsäkerhetsdirektivet avsedd Europastandard som säkerställer det allmänna säkerhetskravet. Det har tidigare med motsvarande förfarande föreskrivits om bl.a. barnsäkerhetsaspekten när det gäller cigarettändare.

Världshälsoorganisationen (WHO) godkände den 21 maj 2003 en ramkonvention om tobakskontroll (WHO Framework Convention on Tobacco Control). Avtalet blev bindande för Finland den 24 april 2005. Enligt avtalet ska försäljningen av cigaretter i små förpackningar förbjudas, eftersom minderåriga har bättre ekonomiska förutsättningar att köpa sådana.

Europarådet gav den 2 december 2003 en rekommendation (2003/54/EG) om att medlemsstaterna ska förbjuda försäljning av cigaretter i förpackningar om mindre än 19 cigaretter.

Tiden för genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror (nedan direktivet om tobaksreklam) gick ut den 31 juli 2005. Direktivet förbjuder all tobaksreklam i tidningar, radio och på Internet. Enligt direktivet ska förbudet mot att göra reklam för tobaksvaror inte tillämpas på publikationer som trycks och ges ut i tredje land, när dessa publikationer inte i första hand är avsedda för gemenskapsmarknaden. Europeiska kommissionen sände hösten 2006 en skriftlig förfrågan till de medlemsstater som inte har satt i kraft de lagar, förordningar och administrativa föreskrifter som direktivet om tobaksreklam förutsätter.

Europeiska gemenskapernas domstol har i sin dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 (The Queen Secretary of State for Health mot British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd) konstaterat att artikel 7 i direktivet om tobaksvaror, som gäller förbud mot att använda

vissa produktbeskrivningar, endast kan tillämpas på tobaksvaror som säljs inom gemenskapen.

1.3. Bedömning av nuläget

Tillgången till tobaksprodukter är stor i jämförelse med utbudet av alkohol och läkemedel, med tanke på att det i Finland finns cirka 30 000—40 000 platser där tobaksprodukter säljs. I Finland kan man köpa alkohol på de 339 platser där alkohol säljs och de 7 500 platser där öl säljs, och läkemedel kan köpas på 805 apotek och filialapotek. Nikotinpreparat säljs på cirka 3 900 platser.

Det har sedan år 1995 varit förbjudet att sälja och på annat sätt överlåta tobaksprodukter i näringsverksamhet till personer under 18 år. En positiv effekt av försäljningsförbudet är att köpet av tobaksprodukter och tobaksrökningen har minskat bland unga under 14 år. Förbudet har däremot inte haft lika stor inverkan på minskningen bland unga i åldersgrupperna 16 och 18 år.

Detta beror i hög grad på bristen på övervakning, vilket har lett till att förbudet inte har följts så noggrant. Enligt tobakslagen övervakar kommunen försäljningen av tobaksprodukter. Övervakningen sker för närvarande mestadels utgående från anmälningar, och den är som sådan otillräcklig.

Försäljningsförbuden skulle följas bättre om övervakningen var systematisk och tillsynsmyndigheterna var medvetna om alla platser där tobaksprodukter säljs. Det mest effektiva sättet vore att övervakningen av försäljningsförbuden kunde följas genom provköp.

Trots den positiva utvecklingen är det fortfarande allmänt att unga röker och att flickor röker i högre grad än vuxna kvinnor. Enligt den undersökning Folkhälsoinstitutet gjort om hälsobeteendet bland vuxenbefolkningen rökte dagligen 26 procent av männen och 17 procent av kvinnorna i arbetsför ålder år 2007. Enligt en undersökning av ungas hälsovanor år 2007 genomförd vid Tammerfors universitet är sammanlagt 24 procent av pojkar och 25 procent av flickorna i åldern 16—18 år dagliga rökare. I statsrådets principbeslut av år 2001 om folkhälsoprogrammet "Hälsa 2015" fastställdes ett mål om att

tobaksrökningen bland unga ska minska fram till år 2015 så att under 15 procent av unga i åldern 16—18 år röker.

Överträdelse av försäljningsförbudet när det gäller tobaksprodukter för minderåriga är fortfarande tämligen vanligt förekommande. Detta visar resultaten i tabellen av den undersökning av ungas hälsovanor som Tammerfors universitet genomförde år 2007 t.ex. i fråga om 14- och 16-åriga tobaksrökare. När köparens ålder stigar blir förseelserna vid försäljningsförbudet snabbt vanligare:

Tabell. Inköpsställen för tobaksprodukter som unga använder

Inköpsställe	14 år	16 år
Butik	16 %	33 %
Kiosk	30 %	41 %
Servicestation	7 %	17 %
Annat kommersiellt ställe	35 %	53 %

Enligt uppgifterna i undersökningen av ungas hälsovanor skedde förseelser vid försäljning år 2007 varje månad i fråga om 14-åringar ca 15 500 gånger i månaden och 16-åringar ca 70 000 gånger i månaden.

Ett synnerligen betydande antal förseelser vid försäljning, bristen på övervakning och övervakningsmetoder är med stöd av det ovan nämnda fortsatt ett omfattande och betydande problem.

Det föreslagna införandet av tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter och en klarare övervakning stöder statsrådets folkhälsomål om minskad rökning bland unga, hindrar att snus och andra tobaksprodukter som står i strid med tobakslagen importeras och säljs i näringsverksamhet samt förbättrar tillsynen över tobakslagens bestämmelser.

Förpackningsstorlek

Tobaksindustrin sade på 1990-talet upp sitt skriftliga avtal med handels- och industriministeriet om att inte saluföra små cigarettförpackningar i Finland. Då cigarettförpackningar med mindre än 20 cigaretter släpptes

på marknaden blev de på grund av sitt låga pris snabbt populära bland unga som började röka eller provrökte. Variationen i storleken på cigarettförpackningarna gjorde det möjligt att använda priset som ett marknadsföringsmedel.

I vissa länder där man redan har begränsat cigarettförpackningarnas storlek har man börjat marknadsföra förpackningar om 20 cigaretter som kan delas upp i bruksförpackningar om 10 cigaretter. Detta är ett bevis på användning av små cigarettförpackningar för att främja försäljningen.

Bland unga är det också vanligt att rulla cigaretterna själv, eftersom priset på en egenhändigt rullad cigarett bara utgör hälften av priset på en fabriksstillverkad cigarett. Om priset på tobaksprodukter höjs i form av höjd beskattning, så som det beslutats i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering, och det bestäms att minimistorleken på en cigarettförpackning ska vara 20 cigaretter, finns det en risk att små förpackningar av rulltobak kommer ut på marknaden vid sidan av de nuvarande förpackningarna om 30 och 50 gram, och att det likaså lanseras cigarillförpackningar som är mindre än dagens förpackningar om 10 cigarrer.

Tobaksförpackningars beskrivningar av mindre skadlig verkan

Texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra får inte användas på tobaksprodukters förpackningar i Finland. Europeiska gemenskapernas domstol har i sin dom C-491/01 av den 10 december 2002 konstaterat att artikel 7 i direktivet om tobaksvaror, som gäller förbud mot att använda vissa produktbeskrivningar, endast kan tillämpas på tobaksvaror som säljs inom gemenskapen. I bestämmelsen fastställs inte särskilt att artikel 7 ska kunna tillämpas endast på tobaksvaror som säljs inom gemenskapen. I 7 a § i tobakslagen borde det på motsvarande sätt för tydlighetens skull anges att bestämmelsen endast tillämpas på tobaksprodukter som säljs inom gemenskapen.

Brandsäkerheten när det gäller cigaretter

Rökning och därmed förknippad ovarsam hantering av eld är den vanligaste orsaken till eldsvådor med dödlig utgång i Finland. Årligen dör 25—35 personer i eldsvådor som fått sin början av rökning, vilket är 30—40 procent av de dödsolyckor som bränder orsakar. Det är i största delen av fallen fråga om rökning i sängen eller på soffan. Offren för eldsvådor som fått sin början av rökning är ofta påverkade av alkohol eller andra droger. Brandoffret är ofta också en äldre eller rörelsehindrad person.

Enligt räddningsväsendets statistik uppskattas över 5 procent av alla eldsvådor ha fått sin början av en glödande cigarett eller av någon annan tobaksprodukt. Det är här i medeltal fråga om 700 eldsvådor årligen. De omedelbara skador på egendom som dessa bränder orsakar beräknas kosta över 6 miljoner euro årligen. Uppemot 40 procent av de bränder som orsakats av cigaretter är markbränder, vilket utgör 8 procent av alla markbränder. I dessa bränder har i medeltal över 50 hektar markareal brunnit ner varje år.

Man har strävat efter att minska risken för eldsvåda på grund av tobaksrökning genom att föreskriva om brandsäkerhetskrav för madrasser och stoppade sittmöbler. I kraven anges att madrasserna och möblerna i tester inte får antändas av en glödande cigarett. Kraven för möbler har gällt sedan år 1991 och kraven för madrasser sedan år 1992. Fortfarande används äldre möbler som inte fyller dessa krav. Författningarna är nationella, vilket gör att de inte är så kända bland näringsidkarna. Konsumenterna för dessutom in varor till Finland från andra länder, och dessa varor fyller inte alltid de nationella brandsäkerhetskraven. Det finns inga motsvarande allmänna brandsäkerhetskrav för sängkläder. Svårantändliga lakan och andra textilier används främst på hotell och vårdinrättningar. Man har också strävat efter att förhindra brandskador och i synnerhet dödsfall till följd av bränder genom att föreskriva att det är obligatoriskt att ha brandvarnare i bostäder.

Den brandrisk som dagens cigaretter orsakar kan inte godtas. Ingen glödande produkt kan någonsin vara helt brandsäker, men ris-

ken att en glödande cigarett orsakar eldsvåda kan sänkas betydligt om man försvagar cigarettens brandegenskaper. Exempelen från Förenta staterna och Kanada visar att det är möjligt att ekonomiskt och tekniskt föreskriva om brandsäkerhetskrav utan att det är till förfång för konsumenterna. Det märks också att tillverkarna inte lanserar självsläckande cigaretter på marknaden på eget initiativ, utan först när bestämmelser förpliktar dem till det.

Reklam för tobaksprodukter

Enligt artikel 3.1 i direktivet om tobaksreklam ska förbudet mot att göra reklam för tobaksvaror inte tillämpas på publikationer som trycks och ges ut i tredje land, när dessa publikationer inte i första hand är avsedda för gemenskapsmarknaden. Enligt 8 § 2 mom. i den gällande tobakslagen ska reklamförbudet inte tillämpas på reklam i en sådan utländsk tryckskrift med spridning i Finland, vars huvudsakliga ändamål inte är att göra reklam för tobaksprodukter. Bestämmelsen överensstämmer inte med direktivet om tobaksreklam, och det är inte heller möjligt att med stöd av bestämmelsen ingripa i tobaksreklamen i publikationer som trycks i andra medlemsstater och som sprids i Finland.

Artikel 7 i direktivet om tobaksreklam förutsätter att medlemsstaterna föreskriver om de påföljder som tillämpas vid överträdelse av de nationella bestämmelser som antagits med stöd av direktivet. De nationella bestämmelserna ska innehålla bestämmelser som säkerställer att personer eller organisationer som i enlighet med nationell lagstiftning har ett berättigat intresse av att förhindra reklam, sponsring eller andra frågor som är oförenliga med direktivet kan vidta rättsliga åtgärder mot sådan reklam eller sponsring. I den gällande tobakslagen har allmänna åklagarens rätt att väcka åtal begränsats så, att väckandet av åtal för marknadsföringsförseelse eller marknadsföringsbrott förutsätter en anmälan av produkttillsynscentralen. Den begränsade rätten att väcka åtal är inte ändamålsenlig och avviker från den reglering som antagits när det gäller andra brott. Sakkunskapen hos Social- och hälsovårdens pro-

dukttillsynscentral, som övervakar tobaksreklamen på riksnivå, ska dock fortfarande kunna anlitas av åklagaren, vilket man säkerställer genom att åklagaren i behandlingen av ärenden som gäller såväl förseelse som brott vid marknadsföring av tobak ska bereda produkttillsynscentralen tillfälle att ge ett utlåtande. Också domstolen ska när den behandlar ett ärende som gäller förseelse eller brott vid marknadsföring av tobak bereda Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral möjlighet att höras.

Försäljning till minderåriga

För att åtal ska kunna väckas för förseelse vid försäljning av tobak krävs det enligt den gällande lagen att kommunen gör en anmälan. Kommunens tillsynsmyndighet ska förbjuda försäljning till minderåriga eller annan överlåtelse i näringsverksamhet innan allmänna åklagaren underrättas. Straffbarhet förutsätter att kommunen har meddelat ett förbud och att näringsidkaren har brutit mot förbudet. Att slopa begränsningen för att säkerställa att förbudet mot försäljning till minderåriga följs skulle stå i överensstämmelse med och proportion till den föreslagna reklamkontrollen och den gällande kontrollen av snusförsäljningen.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1. Krav på tillstånd för försäljning

I propositionen föreslås att detaljhandeln med tobaksprodukter ska kräva tillstånd och att kontrollen av försäljningen effektivteras i syfte att förhindra sådan försäljning av tobaksprodukter som strider mot tobakslagen. Tobaksprodukter kan säljas av den som beviljats ett detaljhandelstillstånd för försäljning av dylika produkter på en viss försäljningsplats. Tillståndet beviljas av den kommun där försäljningsplatsen ligger. Detaljhandelstillstånd kan också beviljas för viss tid när verksamheten till sin karaktär är tidsbegränsad. Visstidstillstånd kan beviljas för högst ett år. Om det inte kan klarläggas i vil-

ken kommun försäljningsplatsen är belägen, t.ex. i fråga om färdmedel, meddelas tillståndet av näringsidkarens hemkommun. Det föreslås att detaljhandelstillstånd kan beviljas den som har lagt fram en godtagbar plan för egenkontroll, en redogörelse för placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken som uppfyller bestämmelserna i tobakslagen och som har tillräckliga arrangemang för kontroll av försäljningen. För tillståndet upp bärs en tillståndsavgift. I taxan fastställer kommunen grunderna för avgiften så att avgiften täcker de kostnader som behandlingen och beviljandet av tillståndet orsakar kommunen.

Tillståndsplikten möjliggör en bättre kontroll av försäljningen, eftersom den kommunala tillsynsmyndighet som beviljar detaljhandelstillstånd och övervakar försäljningen av tobaksprodukter får kännedom om de försäljningsplatser, försäljningsdiskar, automater som finns på kommunens område och om planerna för egenkontroll, uppgifter om var produkterna är placerade vid försäljningsdiskarna och arrangemangen för kontroll av försäljningen. Tillståndssystemet gör det också möjligt att återkalla tillstånd i vissa fall av förseelse mot bestämmelserna i tobakslagen. Syftet med att göra försäljningen tillståndspliktig är att minska minderårigas tillgång till tobaksprodukter och att minska tobaksrökningen. Tillgången till tobaksprodukter kan begränsas och minskas även i framtiden med ett tillståndssystem som baserar sig på lagen. Ett syfte med tillståndsplikten är också att hindra illegalt importerade, förbjuda tobaksprodukter och andra tobaksprodukter som står i strid med tobakslagen från att spridas via lagliga distributionskanaler.

Närmare bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och hur tillståndsuppgifter ska vara synliga kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Syftet är att ansökningsförfarandet för tobaksprodukter och nikotinpreparat, behandling av ansökningar om försäljningstillstånd och fattande av tillståndsbeslut kan tekniskt förenas och basera sig på automatisk behandling av uppgifterna.

Möjligheterna att administrativt samordna tillsynen av alkohol- och tobakslagen ska utredas senast vid utgången av valperioden.

2.2. Tillsynsarrangemang

I enlighet med de gällande författningarna övervakar kommunerna försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, egenkontrollen i försäljningen, lager och försäljningsplatser för tobaksprodukter, reklamförbud och förbud mot säljfrämjande verksamhet samt verkställandet av rökförbud och rökrestriktioner i daghem, i lokaler för studerande i läroanstalter på verksamhetsområdet och på utomhusområden som i huvudsak är avsedda för personer som är yngre än aderton år, i lokaler reserverade för allmänheten och kunder i ämbetsverk, myndigheter och därmed jämförbara offentliga inrättningar samt inne i allmänna transportmedel. Kommunerna övervakar också rökförbuden på restaurangerna.

Det föreslås att förfarandet för kommunernas tillsynsmyndigheter ska förenklas vid förseelse mot tobakslagen. Verkningarna av kontrollen är beroende av de åtgärder som övervakaren har till sitt förfogande vid förseelser. När en kommunal myndighet upptäcker att en näringsidkare t.ex. säljer cigaretter till minderåriga ska myndigheten enligt gällande lag meddela näringsidkaren ett administrativt beslut om förbud och sätta en tidsfrist inom vilken näringsidkaren ska sluta sälja cigaretter till minderåriga. Endast ifall det uppdragas att en näringsidkare upprepade gånger i strid med en kommunal myndighets beslut bryter mot försäljningsförbudet kan den kommunala tillsynsmyndigheten anmäla förseelsen till allmänna åklagaren. En förutsättning för utdömande av böter är att tobaksprodukter upprepade gånger säljs till minderåriga i strid med kommunens förbud. Åklagaren ska bevisa att detta förekommit upprepade gånger. Enligt förslaget ska ingen tidsfrist längre fastställas. Den kommunala myndigheten överväger själv från fall till fall om det vid verksamhet som strider mot tobakslagen räcker att konstatera att en förseelse och försummelse skett, ge anvisningar och utfärda en uppmaning om att situationen bör rättas till. Om detta inte anses tillräckligt kan tillsynsmyndigheten förbjuda den lagstridiga verksamheten och vid behov förena förbudet med vite. Det är enligt den gällande tobakslagen möjligt att förena ett förbud med vite. I praktiken har kommunerna inte använt sig av

möjligheten att förelägga vite, eftersom för-
farandet med vite anses vara för komplicerat
i vanliga fall av förseelser.

Enligt förslaget ska den kommunala myn-
digheten förbjuda verksamhet som strider
mot bestämmelserna, och myndigheten kan
direkt anmäla förseelser mot tobakslagen till
allmänna åklagaren utan att sätta en bestämd
tidsfrist, om den anser det vara motiverat.

Kommunernas möjligheter att övervaka
försäljningen av tobaksprodukter till minder-
åriga och tillsynsmetoderna har visat sig vara
otillräckliga. Tillsynsmyndigheterna har inte
noggranna uppgifter om försäljningsplatserna,
eftersom försäljningen av tobaksprodukter
inte förutsätter tillstånd eller anmälan. Kom-
munernas ekonomiska kontrollresurser är be-
gränsade i förhållande till tillsynsbeho-
vet. Det finns ca 45 000 sådana livsmedels-
lokaler som avses i livsmedelslagen
(23/2006). Det beräknas att det säljs tobaks-
produkter i närmare hälften av livsmedelslo-
kalerna. Det har utfärdats knappt 8 000 de-
taljhandelstillstånd för alkoholdrycker och ca
9 000 serveringstillstånd. Utgående från des-
sa tal kan man uppskatta att tobaksprodukter
säljs på åtminstone 30 000—40 000 försälj-
ningsplatser.

Med den föreslagna ändringen av tobaksla-
gen strävar man efter att skapa sådana verk-
samsbetingelser för övervakningen av de-
taljhandeln med tobaksprodukter som gör det
möjligt att förhindra minutförsäljning av to-
baksprodukter som står i strid med tobaksla-
gen via lagliga distributionskanaler och för-
bättra efterlevnaden av de bestämmelser som
gäller försäljningen av tobaksprodukter.

Ett bättre iakttagande av bestämmelserna
om försäljning av tobaksprodukter skulle
minska tobaksrökningen bland barn och ung-
domar och senarelägga den eventuella rök-
debuten, och då skulle viljan att börja röka
inte längre vara så stor och inte heller antalet
nya rökare bli så stort som tidigare. Minskad
rökning och förebyggande av rökning i syn-
nerhet bland barn och ungdomar är ett vida
godkänt samhällspolitiskt och centralt mål
till stöd för de ungas hälsa. Den allmänna
opinionen och de olika verksamhetspro-
grammen för offentliga samfund, medbor-
garorganisationer och den närmaste omgiv-
ningen stöder målen med barns och ungas

hälsofostran. De olika samhällspolitiska me-
toderna bör stödja varandra. Den omfattande
försäljningen av tobaksprodukter till barn
och unga och den bristfälliga kontrollen kan i
detta sammanhang inverka negativt på resul-
tatet i den övriga verksamheten. Ett strängare
iakttagande av förbudet mot försäljning av
tobaksprodukter är dock ändamålsenligt en-
dast om informationen och upplysningen
samtidigt stöder arbetet med att minska rök-
ningen bland unga. I detta syfte inleddes år
2003 en flerårig riksomfattande informa-
tionskampanj mot rökning bland unga. Kam-
panjen riktades till och skraddarsyddes för
vissa utvalda målgrupper. I dessa målgrupper
har viljan att prova röka och rökningen tyd-
ligt minskat, och om trenden fortsätter lär
statsrådets mål om minskad rökning bland
unga förverkligas.

2.3. Begränsning av förpackningsstorle- ken

Det föreslås att minimistorleken på minut-
försäljningsförpackningar och bruksförpack-
ningar ska vara 20 cigaretter och att minut-
försäljningsförpackningarna och bruksför-
packningarna för rulltobak ska innehålla
samma mängd som i dag, 30 gram. Cigariller
får endast säljas i minutförsäljningsförpack-
ningar om minst 10 cigariller. En begräns-
ning av minimimängden cigaretter i cigarett-
förpackningar och rulltobak i försäljnings-
och bruksförpackningar med rulltobak leder
till minskad rökning bland barn och unga och
senarelägger den eventuella rökdebuten, vil-
ket innebär att viljan att börja röka och anta-
let nya rökare minskar.

Genom att föreslå att minimiantalet cigaret-
ter och cigariller i en cigarett- eller cigarill-
förpackning ska ses över och att storleken på
minutförsäljningsförpackningarna med rull-
tobak ska begränsas strävar man också efter
att förhindra att variationen i förpacknings-
storlek och användningen av förpackningar-
nas distribution används för att främja för-
säljningen och användningen av tobakspro-
dukter.

Förbudet mot små förpackningar följer Eu-
ropeiska unionens och rådets rekommenda-
tion om förebyggande av rökning och om ini-
tiativ för en effektivare tobakskontroll samt

Världshälsoorganisationens ramkonvention för tobakskontroll (WHO Framework Convention on Tobacco Control), som Finland har ratificerat. Förbudet är ett viktigt led i arbetet med att förebygga rökning bland unga.

Bland unga är det också vanligt att rulla cigaretterna själv, eftersom priset på en egenhändigt rullad cigarett bara utgör hälften av priset på en fabriktillverkad cigarett. Om priset på tobaksprodukter höjs i form av höjd beskattning, så som det beslutats i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering, och det bestäms att minimistorleken på en cigarettförpackning ska vara 20 cigaretter, finns det en risk att små förpackningar av rulltobak kommer ut på marknaden vid sidan av de nuvarande förpackningarna om 30 och 50 gram, och att det likaså lanseras cigarillförpackningar som är mindre än dagens förpackningar om 10 cigarrer.

2.4. Brandsäkerheten när det gäller cigaretter

Det föreslås att det för cigaretter ska slås fast brandsäkerhetskrav som motsvarar de krav som gäller i Kanada och i vissa delstater i Förenta staterna. Kraven ersätts av sameuropeiska krav när sådana utarbetats. Cigaretterna ska vara så att säga självsläckande, för det är då mindre sannolikhet att en glödande cigarett som hanteras ovarsamt orsakar en eldsvåda. Cigaretternas tillverkare eller importör ska intyga att cigaretterna uppfyller brandsäkerhetskraven.

Syftet med brandsäkerhetskraven för cigaretter är att minska antalet eldsvådor som orsakas av rökning och antalet dödsfall till följd av brand. Antalet eldsvådor beräknas minska betydligt.

Det föreslås att brandsäkerhetskraven ska slås fast enligt modell från Kanada och Förenta staterna. Finland har ingen egen cigaretttillverkning, så det är inte heller realistiskt att Finland som ett litet marknadsområde skulle ta i bruk annorlunda krav eller strängare krav än andra har. En fördel med de krav som fastställts i Förenta staterna och Kanada är också att de inte är beroende av tekniken utan kan uppfyllas på olika sätt som tillverkaren själv bestämmer.

Ett alternativ till egna nationella krav är sameuropeiska krav. En beredning inom Europeiska gemenskapen pågår inom ramen för tillämpningen av det allmänna produktsäkerhetsdirektivet, men tidtabellen för när kraven kan träda i kraft är fortfarande oklar. Beredningen av en Europastandard tar minst 2–3 år i anspråk, så kraven kan träda i kraft tidigast år 2011, beroende på hur lång övergångsperioden är. Om man i utarbetandet av standarden går in för ett tillvägagångssätt som avviker från metoderna i övriga länder, är det sannolikt att det dröjer ännu längre innan kraven kan träda i kraft. I detta läge finns det inte anledning att vänta på att en Europastandard ska träda i kraft. Också Storbritannien håller på att gå in för samma lösning.

Den beredning av en Europastandard som startas inom ramen för produktsäkerhetsdirektivet hindrar inte att det fastställs nationella produktsäkerhetskrav för den mellanliggande tiden. I överensstämmelse med artiklarna 28 och 30 i EG-fördraget ska nationella bestämmelser vara motiverade med tanke på säkerhet och hälsa och följa proceduren för ömsesidigt erkännande. Motsvarande situation gäller t.ex. regleringen kring brandsäkerheten när det gäller inredningsdetaljer, som fortfarande är helt nationell. När det gäller inredningsdetaljer har man fått till stånd flera Europastandarder för testmetoder, men inga gemensamma krav där det fastställs hur standarderna ska följas.

Det föreslås att man i kraven ska utgå från att använda den amerikanska teststandard ASTM. Det finns ingen motsvarande internationell eller europeisk standard, och den amerikanska standarden används redan i hög utsträckning. Det är sannolikt att Europastandarden kommer att grunda sig på samma standard. Teststandard ASTM och de krav som ställts utgående från den har uppstått till följd av forskning och politisk diskussion i närmare 30 år. Som testmetod kunde ett antändningstest användas i stället för ett släckningstest. Med hjälp av ett sådant test kunde man beskriva på vilket sätt en glödande cigarett kan antända en möbel. Problemet med modelltester är dock bl.a. att de är känsliga och svåra att upprepa, vilket också leder till högre testkostnader.

Genom att utfärda bestämmelser om brand-

säkerhetskrav för kläder, möbler och andra inredningsdetaljer i hemmet kunde man bidra till att minska antalet eldsvådor som förorsakas av rökning. Det skulle däremot inte vara möjligt att få till stånd motsvarande verkningar när det gäller antalet eldsvådor och dödsfall till följd av brand. Brandsäkerhetskraven för t.ex. kläder och bäddtextilier kunde gälla bara nya produkter som säljs, inte sådana som redan är i användning. Strängare brandsäkerhetskrav förutsätter större användning av brandskyddskemikalier, vilket kan vara förenat med skadliga konsekvenser för miljö och hälsa. Också kostnadseffekterna skulle vara omfattande och de skulle rikta sig till alla konsumenterna.

Eftersom brandsäkerhetskraven för cigaretter inte eliminerar alla brandrisker i anslutning till rökning behövs det också i fortsättningen upplysning om hur man minskar brandriskerna. Det är dock inte möjligt att endast med hjälp av upplysning åstadkomma motsvarande verkningar. Det beror delvis på att en bidragande faktor till cigarettbränder som leder till dödsfall ofta är alkoholkonsumtion eller försvagad rörelse- eller handlingsförmåga på grund av att personen är sjuk eller handikappad.

Det föreslås att det för cigaretter ska slås fast brandsäkerhetskrav som motsvarar kraven i Kanada och i vissa delstater i Förenta staterna. Kraven ersätts av sameuropeiska krav när sådana blivit klara. Cigaretterna ska vara så att säga självsläckande, för det är då mindre sannolikhet att en glödande cigarett som hanteras ovarsamt orsakar en eldsvåda. Cigaretternas tillverkare eller importör ska intyga att cigaretterna uppfyller brandsäkerhetskraven.

Syftet med brandsäkerhetskraven för cigaretter är att minska antalet eldsvådor som orsakas av rökning och antalet dödsfall till följd av brand. Antalet eldsvådor beräknas minska betydligt. Ett offer i en cigarettbrand behöver inte alltid vara rökare själv.

2.5. Kraven på märkning av förpackningar för tobaksprodukter som exporteras utanför Europeiska gemenskapen

Lagens 7 a § ändras så att bestämmelserna i

1 mom. inte gäller förpackningar för tobaksprodukter som exporteras utanför Europeiska gemenskapen. Detta överensstämmer med Europeiska gemenskapernas domstols beslut av den 10 december 2002.

2.6. Förbud mot tobaksreklam i utländska trycksaker

Det föreslås att bestämmelsen om tobaksreklam i utländska trycksaker ska ändras i enlighet med direktivet om tobaksreklam, så att bestämmelsen endast gäller publikationer som trycks i tredjeländer. Genom ändringen sätts bestämmelsen i direktivet om tobaksreklam i kraft. Samtidigt blir det möjligt att i ingripa mot sådan enligt direktivet förbjuden reklam för tobaksprodukter som förekommer i trycksaker som har tryckts i ett annat medlemsland och som sprids i Finland.

2.7. Påföljder

Enligt lagförslaget ska en kommun enligt prövning kunna återkalla ett detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter för viss tid eller tills vidare, om försummelsen eller förseelsen det kräver. Ett tillstånd kan återkallas om tobaksprodukter marknadsförs eller säljs och på annat sätt överläts i strid med tobakslagen eller om en näringsidkare låtit bli att lämna sådana väsentliga uppgifter som avses i 10 b § 3 mom. eller om det på försäljningsplatsen förvaras sådana tobaksprodukter som inte får säljas eller som inte är i överensstämmelse med tobakslagen. På ställen där tobaksprodukter säljs har det påträffats snus, som i näringsverksamhet är belagt med import- och försäljningsförbud, och som försäljaren av tobaksprodukterna har uppgivit vara avsett endast för eget bruk. Myndigheterna har i flera fall kunnat påvisa att det trots allt har varit fråga om snus som är avsett för försäljning. För att det ska vara möjligt att förhindra försäljning av tobaksprodukter som står i strid med tobakslagen är det nödvändigt att utfärda det föreslagna förbudet mot förvaring av tobaksprodukter som strider mot tobakslagen.

Den bestämmelse om återkallande av detaljhandelstillstånd som föreslås ingår i tobakslagen motsvarar det återkallande av till-

stånd som regleras i 16 § 2 mom. i alkohollagen (1143/1994) i en motsvarande situation. Enligt 15 § 1 mom. i alkohollagen kan den som innehar ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker få en anmärkning eller en skriftlig varning, eller så kan tillståndet återkallas för viss tid eller permanent om försäljningsstället brutit mot alkohollagen. Vidare kan länsstyrelsen enligt 15 § 4 mom. till en näringsidkare som i strid med 16 § 2 mom. i alkohollagen säljer drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol till personer som inte fyllt aderton år ge en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda försäljning av dryckerna i fråga.

Straffbestämmelserna i den gällande tobakslagen har i dagsläget inte tillämpats i någon högre grad. Enligt domstolsstatistiken utdömdes i hela landet år 2000 bara ett straff om 10 dagsböter för förseelse vid försäljning av tobak, medan inga straff dömdes ut år 1999. Ett höjande av antalet straff är inget samhällspolitiskt mål, men av statistiken kan man sluta sig till att den nuvarande kriminaliseringen i försäljningsförbudet i tobakslagen inte haft någon nämnvärd, allmänt förhindrande effekt. Också därför anses en ny administrativ påföljd vara behövlig, eftersom möjligheten att tills vidare eller för viss tid återkalla ett detaljhandelstillstånd kan ha en effektivare förebyggande effekt när det gäller näringsidkares och tobaksförsäljares sätt att verka.

Det föreslås att det till tobakslagen fogas straffbestämmelser om försäljning av tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd och om försäljning av tobaksprodukter i partihandel till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd.

2.8. Slopande av restriktionerna när det gäller rätten att väcka åtal

Det föreslås att restriktionerna gällande allmänna åklagarens rätt att väcka åtal slopas i fråga om marknadsföringsförseelser och marknadsföringsbrott och förseelser vid försäljning.

Artikel 7 i direktivet om tobaksreklam förutsätter att medlemsstaterna fastställer regler om påföljder för överträdelse av nationella

bestämmelser som har antagits med tillämpning av direktivet och vidtar de åtgärder som krävs för att se till att dessa påföljder tillämpas. Bestämmelserna ska innehålla bestämmelser som säkerställer att personer eller organisationer som i enlighet med nationell lagstiftning har ett berättigat intresse av att förhindra reklam, sponsring eller andra frågor som är oförenliga med direktivet kan vidta rättsliga åtgärder mot sådan reklam eller sponsring. Målet med direktivet nås bäst om restriktionerna när det gäller allmänna åklagarens rätt att väcka åtal slopas.

I 31 § 5 mom. i den gällande tobakslagen har allmänna åklagarens rätt att väcka åtal begränsats så, att väckandet av åtal alltid förutsätter en anmälan av produkttillsynscentralen eller kommunen. Motsvarande begränsning gällande tobak som är avsedd för användning i munnen slopades år 2002 för att kontrollen skulle bli effektivare.

Försäljningen till minderåriga eller reklamen för tobaksprodukter är inte förknippade med sådana särdrag som förutsätter en begränsning av allmänna åklagarens prövningsrätt. Övervakningen av hur tobakslagen verkställs kommer att effektiveras betydligt om de försvärande restriktionerna gällande rätten att väcka åtal slopas och väckandet av åtal blir en prövningsfråga för åklagaren. Bestämmelser om åklagarens rätt att inte väcka åtal finns i 1 kap. 7 och 8 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Åklagaren beslutar således om väckande av åtal enligt samma principer som i fråga om andra brott.

3. Propositionens konsekvenser

Målet med lagförslaget är att minska skadeverkningarna av rökning genom att effektivera iakttagandet av förbudet mot försäljning av tobaksprodukter till minderåriga och genom att förhindra illegal minutförsäljning av tobaksprodukter. Det ligger i handels och samhällets intresse att så effektivt som möjligt förhindra illegal minutförsäljning. Detta kunde i bästa fall enligt beräkningar öka handels inkomster av tobaksprodukterna och öka statens inkomster av tobaksaccisen med 3—8 procent. Det är speciellt viktigt att göra minutförsäljningen av tobaksprodukter tillståndspliktig efter att passagerarimporten

har avreglerats och gränsövervakningen på den inre marknaden avslutats.

Införandet av tillståndsplikt när det gäller försäljningen av tobaksprodukter föranleder i viss mån kostnader för de näringsidkare som säljer tobaksprodukter. Det beräknas att tillståndsbehandlingen ger upphov till en engångskostnad om 120—200 euro, förutsatt att behandlingen av tillståndsansökan inte kräver några extra åtgärder, t.ex. att en inspektör besöker försäljningsplatsen. Om man i beräkningen beaktar att tillståndsplikt medför att illegal import och distribution av tobaksprodukter förhindras, kan tillståndsplikten främja näringsverksamheten på området och för sin del också förbättra dess resultat. Den kostnadsbelastning som tillståndsproceduren orsakar fördelas däremot över flera år, eftersom tillstånd i allmänhet beviljas tills vidare.

Ansökan om detaljhandelstillstånd, behandlingen av ansökan och fattandet av tillståndsbeslut sker med automatisk databehandling och dataöverföring. Syftet är även att förena förfarandet för detaljhandelstillståndet för nikotinpreparat och tobaksprodukter så att bägge tillstånden kan sökas med samma ansökningsblankett och behandlas samtidigt. Förfarandet innebär en rationalisering av verksamheten och sparar kostnader för den sökande och kommunens resurser. Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral ansvarar för uppbyggnad och underhåll av det automatiska systemet för databehandling och är samtidigt registermyndighet för tillståndssystemet. Partihandeln ska få uppgifter om tillstånd direkt ur registret till sina kassasystem. Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral bygger stegvis upp tillståndsförvaltningens system för databehandling så att systemet under det första steget omfattar ansökan, tillståndsbehandlingen samt partihandelns informationsbehov. Det andra steget omfattar övervakningsbehoven och det är en del av den gemensamma registerhelheten inom miljö- och hälsoskyddet för olika myndigheter som är under beredning. Åtgärderna under det första steget kräver inga extra resurser. Beredningen under det andra steget har redan framskridit långt i form av samarbete mellan och finansiering av olika tillsynsmyndigheter.

Övervakningen av försäljningen av tobaksprodukter har med stöd av närmare bestämda grunder i lagen varit avgiftsbelagd från ingången av år 2008. Den gällande specifika kontrollavgiften lämpar sig dåligt för övervakning av försäljningen. Den föreslagna årliga kontrollavgiften möjliggör en effektivare övervakning av försäljningen och utjämnar de kostnader som orsakas av övervakningen mellan innehavarna av försäljningstillstånd. I förhållande till antalet försäljningsdiskar är avgiften mer rättvis än övriga alternativ. Det föreslagna årliga kontrollavgiftsförfarandet är enhetligt med avgifterna när det gäller övervakningen av försäljningen av nikotinpreparat och gör praxis mer rationell när det gäller kontrollavgiften för tobaksprodukter och nikotinpreparat.

Införandet av tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter, dess avgifter och den effektiviserade kontrollen ökar efterfrågan på utbildning samt behovet av rådgivning och styrning. Inte bara länsstyrelserna utan också produkttillsynscentralen ska styra kommunerna i skötseln av de uppgifter som föreskrivs för kommunerna i lagen. Denna verksamhet kan i hög grad skötas med befintliga resurser.

Enligt förslaget ska kommunerna svara för tillståndsförvaltningen när det gäller försäljningen av tobaksprodukter samt för övervakningen av försäljningen. Det centrala målet med lagförslaget är att till alla delar effektivisera uppföljningen av tobakslagen. Både tillståndsförvaltningen och den effektiviserade övervakningen kommer att öka kommunernas behov av personalresurser. De kostnader som uppstår till följd av detta ska enligt förslaget täckas med de avgifter som tas ut för behandlingen av ansökningarna om detaljhandelstillstånd, tillstånden och övervakningen. Om det beräknas att det slutligen finns 20 000—30 000 platser för minutförsäljning av tobaksprodukter, kan uppskattningsvis 3—5 miljoner euro inflyta i tillståndsavgifter. Kommunerna har också möjlighet att sänka kostnaderna för övervakningen genom att ordna kontrollen tillsammans med andra kommuner eller i form av kommunalt samarbete inom en samkommun. Uttaget av tillstånds- och kontrollavgifter ger kommunerna ekonomiska resurser för att till-

ståndsansökningar ska kunna behandlas i tid och för att upprätthålla en effektiv och fungerande övervakning av försäljningen av tobaksprodukter.

Det att storleken på minutförsäljningsförpackningar och bruksförpackningar begränsas till minimiantalet 20 cigaretter och att minutförsäljningsförpackningarna och bruksförpackningarna för rulltobak begränsas till minimimängden 30 gram leder till att färre ungdomar provar att röka och till minskad rökning bland unga.

Enligt beräkningar ska eldsvådor som fått sin början av rökning och dödsfall till följd av brand kunna minskas betydligt om dagens cigaretter ersätts med cigaretter som slocknar i enlighet med den föreslagna standarden. Utgående från finländsk brandstatistik och olika länders bedömningar av verkningsgraden kan det uppskattas att dödsfallen till följd av brand skulle kunna förebyggas i åtminstone 10—15 fall årligen. När det gäller antalet eldsvådor som fått sin början av tobaksrökning skulle minskningen vara minst 20 procent och i fråga om direkta skador på egendom 25 procent.

De cigaretter som finns på den finska marknaden kommer i dagens läge i huvudsak från Europa. Än så länge tillverkas inte självsläckande cigaretter i Europa. De stora tobakstillverkarna tillverkar trots allt cigaretter som fyller kraven för självsläckning för marknaden i de länder som har gällande krav i fråga om släckningen. Det är uppenbart att de cigaretter som är avsedda för den finska marknaden åtminstone i början kan tillverkas utanför Europa. De föreslagna kraven är inte teknikberoende, utan det finns olika sätt att fylla kraven och tillverkaren kan själv bestämma vilken metod som används. Kraven motsvarar de krav som redan gäller på annat håll. I Kanada har man beräknat att de nya kraven förorsakar tillverkaren kostnader om 0,09—0,19 euro (0,13—0,26 dollar) per cigarettlimpa. Dessa kostnader förväntades däremot inte i sin helhet överföras på konsumentpriserna.

Med en ändring av undantagsbestämmelsen om reklam genomförs den bestämmelse i direktivet om tobaksreklam som saken gäller. Genom att ändra undantagsbestämmelsen kan man i enlighet med direktivet om tobaks-

reklam ingripa mot tobaksreklamen i de publikationer som har tryckts i en annan medlemsstat och sprids i Finland.

Ett slopande av restriktionerna gällande allmänna åklagarens rätt att väcka åtal när det gäller förseelse och brott vid marknadsföring av tobak skulle i näringsverksamhet ha en förebyggande verkan på den illegala försäljningen av tobaksprodukter och rökdon till minderåriga och sporra näringsidkarna att utöva en effektiv egenkontroll.

Propositionens centrala målsättning är att minska rökningen bland barn och unga, begränsa tillgången till tobaksprodukter, sätta i kraft direktivet om tobaksreklam och förenhetliga rättspraxisen. De föreslagna ändringarna har inga betydande ekonomiska konsekvenser, men förslagen om slopande av restriktionerna gällande rätten att väcka åtal kommer att minska andelen dubbelarbete och frigöra resurser för övervakning. Kommunerna kan å sin sida täcka de kostnader som uppkommer med att ta ut tillstånds- och kontrollavgifter.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

Europeiska gemenskapernas kommission underrättades om utkastet till lag den 21 december 2007 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter. Väntetiden i enlighet med direktivet går ut den 23 juni 2008. En motsvarande anmälan om förslag till begränsningar av förpackningsstorleken för cigarettlimpa på basis av utlåtanden gjordes till kommissionen den 24 maj 2008. En sådan anmälan om utkastet till lag som avses i Världshandelsorganisationens avtal om tekniska handelshinder sändes till Världshandelsorganisationen den 9 januari 2008.

Bland annat följande instanser har ombetts ge ett utlåtande om de förslag som ingår i propositionen: finansministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, handels- och industriministeriet, länsstyrelserna, Finlands Kommunförbund, Konsumentverket, vissa städer, vissa folkhälsoorganisationer, Tupak-

kateollisuusliitto ry och Philip Morris Finland Oy. I utlåtandena har man i huvudsak förhållit sig positivt till införandet av tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter och införandet av brandsäkerhetskrav för cigaretter. Tobaksindustrin och Finlands Dagligvaruhandel rf anser dock att man i fråga om införandet av brandsäkerhetskrav för cigaretter borde invänta Europeiska unionens

reglering. Finlands Bensin- och Trafikservedhandlarförbund FBF rf, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry och Företagarna i Finland rf förhåller sig negativt till införande av tillståndsplikt i försäljningen.

Regeringens proposition behandlades vid delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning som ställer sig positiv till att överlämna propositionen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

2 §. Till 1 mom. fogas nya 3 b-, 3 c- och 3 d-punkter som innehåller definitioner på cigarett, cigarr och cigarill, eftersom förpackningarnas minimistorlek ska anges och det föreslås att det för cigaretters del ska fastställas brandsäkerhetskrav gällande självsläckning. Definitionerna på cigarett och cigarr tas in på lagnivå från 1 § i förordningen av den 25 februari 1977 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977). Definitionen på cigarill preciseras så att cigarill avser en cigarr vars vikt per styck är högst 3 gram.

5 §. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. där det för cigaretters del föreskrivs om brandsäkerhetskrav som gäller egenskaper som rör självsläckning. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas bestämmelser om den standard som ska följas i fastställandet av hur brandsäkerhetskraven för cigaretter uppfylls. Man utgår från den amerikanska teststandarden ASTM.

6 §. I paragrafen föreskrivs det om undersökning av halterna av ämnen i tobaksprodukter, om verifiering av att märkningen på förpackningarna är korrekt och om därmed förknippad kvalitetskontroll. Enligt förslaget ska fastställande av brandsäkerhetskraven nämnas i 1 mom., medan det i 2 mom. ska nämnas att det krävs verifiering av att märkningen på förpackningarna om att brandsäkerhetskraven har uppfyllts är korrekt.

6 a §. I paragrafen föreskrivs att provningslaboratorium ska godkännas och övervakas. Bestämmelserna i 1 mom. föreslås också gälla fastställande av brandsäkerhetskrav. Enligt förslaget ska det till 3 mom. fogas ett tillägg som gör det möjligt att godkänna t.ex. Statens tekniska forskningscentral och även andra motsvarande ackrediterade, dvs. giltigförklarade, forskningslaboratorier som provningslaboratorium när det gäller brandsäkerhetskrav.

6 c §. I paragrafen föreskrivs att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral ska underrättas om tobaksprodukternas ingredienser och om förbränningsprodukterna. Till

1 mom. fogas en ny 3 punkt, i vilken det föreskrivs att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral ska underrättas om brandsäkerhetskraven. I 2 mom. tillkommer en möjlighet att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärda närmare bestämmelser om lämnandet av uppgifter om brandsäkerhetskraven till produkttillsynscentralen. Det föreslås att 3 mom. ändras så att informationen till konsumenterna endast gäller ingredienserna i tobaksprodukter.

7 §. Enligt 1 mom. får tobaksprodukter säljas eller på annat sätt överlåtas i näringsverksamhet i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i 7 och 7 a § i tobakslagen. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det föreskrivs att cigarettförpackningar som säljs ska innehålla minst 20 cigaretter, att förpackningar med rulltobak ska innehålla minst 30 gram rulltobak och att cigarillförpackningar ska innehålla minst 10 cigariller. Också förpackningar som eventuellt finns inne i en minutförsäljningsförpackning måste innehålla minst 20 cigaretter eller 30 gram rulltobak eller 10 cigariller. Minutförsäljningsförpackning för tobaksprodukter med undantag för cigarrer kan enligt propositionen inte delas upp i mindre bruksförpackningar. En minutförsäljningsförpackning kan alltså inte innehålla t.ex. två bruksförpackningar om 10 cigaretter vardera eller bruksförpackningar med mindre än 30 gram rulltobak eller mindre än 10 cigariller.

Avsikten är att dra bort minutförsäljningsförpackningar om mindre än 20 cigaretter från marknaden och förhindra att förpackningar som är mindre än dagens minutförsäljningsförpackningar för rulltobak kommer ut på marknaden, eftersom utredningar visar att unga ofta använder dessa förpackningar när de provar cigaretter och börjar röka. Genom att se över minimiantalet cigaretter och cigariller i en cigarett- eller cigarillförpackning och begränsa storleken på minutförsäljningsförpackningar med rulltobak strävar man också efter att förhindra att variationen i förpackningsstorlek används för att främja försäljningen. Den föreslagna ändringen som gäller cigaretter följer Europeiska unionens råds rekommendation om förebyggande av

rökning och om initiativ för en effektivare tobakskontroll samt Världshälsoorganisationens ramkonvention för tobakskontroll (WHO Framework Convention on Tobacco Control), som Finland har ratificerat. Förslaget utgör ett led i arbetet med att förebygga rökning bland unga. Bestämmelser om minimiantalet cigaretter i en förpackning har utfärdats bl.a. i Holland, Belgien, Italien, Irland, Storbritannien och Frankrike.

Till 2 mom. fogas en ny 3 punkt om fastställande av brandsäkerhetskrav för cigaretter, varvid den nuvarande 3 punkten blir 4 punkt i samma moment. Den märkning som ska ange att en produkt är brandsäker kan t.ex. bestå i en förkortning för en standard. Bestämmelser om detta utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

7 a §. Enligt 1 mom. får inte texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en tobaksprodukt är mindre skadlig än andra användas på tobaksprodukters förpackningar. Det föreslås att 1 mom. ändras så att bestämmelsen inte gäller förpackningar för tobaksprodukter som exporteras till länder utanför Europeiska gemenskaperna. Europeiska gemenskapernas domstol har i sin dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 (The Queen mot Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd) konstaterat att artikel 7 i direktivet om tobaksvaror, som gäller förbud mot att använda vissa produktbeskrivningar, endast kan tillämpas på tobaksvaror som säljs inom gemenskapen.

Enligt 2 mom. i förslaget får det på minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter inte finnas text som antyder att produkten är brandsäker eller som ger intrycket att produkten är ofarlig eller säkrare än andra motsvarande produkter. Sådana märkningar kan vara vilseledande och invagga konsumenterna i falsk trygghet, eftersom det trots allt är fråga om en produkt som är avsedd att antändas och som därför i vilket fall som helst är förenad med en viss brandrisk. Samma krav gäller enligt 3 mom. framläggandet av produkterna på försäljningsplatser samt sådana produktuppgifter som avses i 8 § 3 mom.

8 §. Enligt 2 mom. ska förbudet mot att göra reklam för tobaksprodukter inte tillämpas på reklam i sådana utländska tryckskrifter med spridning i Finland, vilkas huvudsakliga ändamål inte är att göra reklam för tobaksprodukter. Den gällande bestämmelsen strider mot artikel 3.1 i direktivet om tobaksreklam och har visat sig vara otillräcklig när det gäller att förbjuda reklam för tobaksprodukter i trycksaker som är avsedda för den finska marknaden. Det har t.ex. inte varit möjligt att med stöd av bestämmelsen i den gällande tobakslagen göra något åt den snusreklam som finns i publikationer som har tryckts i Sverige och som i första hand är avsedda för gemenskapsmarknaden och som delas ut på inrikesflyg i Finland, även om direktivet om tobaksreklam kräver detta. Den föreslagna ändringen gör det möjligt för Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral att med stöd av 18 § 1 mom. i tobakslagen förbjuda en finländsk näringsidkare som beställt eller utfört reklamen eller den säljfrämjande åtgärden eller anställda hos dem att fortsätta och upprepa det förfarande som strider mot bestämmelserna. Det föreslås att 2 mom. ändras så att undantagsbestämmelsen endast gäller publikationer som har tryckts i tredjeländer. Genom den föreslagna ändringen sätts den bestämmelse i direktivet om tobaksreklam som gäller detta i kraft.

10 §. Termen vederbörande ministerium ändras i enlighet med nuvarande praxis till social- och hälsovårdsministeriet.

10 b §. I paragrafen föreslås att detaljhandeln med tobaksprodukter ska bli tillståndspliktig och försäljningen övervakas. Enligt propositionen ska försäljningen av tobaksprodukter ordnas så att säljaren fortlöpande kan övervaka köpsituationen. Propositionen är identisk med vad som bestäms om ordnande av försäljning av nikotinprodukter och övervakning av försäljningen.

Enligt propositionen får tobaksprodukter åtminstone säljas av den som kommunen på ansökan har beviljat detaljhandelstillstånd.

Partiförsäljningen av tobaksprodukter ska inte kräva särskilt tillstånd. Partihandlaren ska däremot ansöka om detaljhandelstillstånd, om avsikten är att också sälja tobaksprodukter direkt till konsumenterna. Enligt förslaget ska tobaksprodukter endast få säljas

eller på annat sätt överlåtas om den kommun där försäljningsplatsen ligger har beviljat ett detaljhandelstillstånd. Kommunen kan med tanke på sådan försäljning av tobaksprodukter som sker i näringsverksamhet bevilja detaljhandelstillstånd åt varje försäljningsplats separat. Detaljhandelstillstånd kan beviljas för viss tid när verksamheten till sin karaktär är tidsbegränsad. Visstidstillstånd kan beviljas för högst ett år.

Om det inte kan klarläggas i vilken kommun försäljningsplatsen är belägen, t.ex. i fråga om färdmedel, meddelas tillståndet av näringsidkarens hemkommun. I kommunen beviljas tillstånd av en i 14 a § i tobakslagen avsedd kommunal tillsynsmyndighet. Det föreslås att detaljhandelstillstånd ska kunna beviljas på skriftlig ansökan, om sökanden har lagt fram en godtagbar plan för egenkontroll, en redogörelse om placering av tobaksprodukterna och rökdon vid försäljningsdisken som uppfyller bestämmelserna och en redogörelse som kan godkännas för att arrangemangen kring kontrollen av försäljningen är tillräckliga. Ansökan ska förutom uppgifter om sökanden också innehålla en redogörelse för var försäljningsplatsen är belägen, hur många försäljningsdiskar det finns och var de är placerade. I den plan för egenkontroll som fogas till ansökan ska det finnas anvisningar för egenkontroll på de olika försäljningsplatserna, uppgifter om personalutbildningen och förande av uppgifter och uppgifter om den person som svarar för egenkontrollen på försäljningsplatsen.

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt den gällande lagen är försäljning av tobaksprodukter inte tillståndspliktig verksamhet, utan näringsidkare får sälja tobak fritt. För att detaljhandelstillstånd ska beviljas krävs en plan för egenkontroll och redogörelser för att arrangemangen kring kontrollen av försäljningen är tillräckliga. På så vis kan man förhindra att tobaksprodukter säljs till minderåriga. Rökning är speciellt skadligt för växande ungdomar. Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna främja befolkningens hälsa, och en av de främsta avsikterna med tillståndsplikten är att skydda i synnerhet barns och

ungas hälsa. Syftet med tillståndsförfarandet är att förhindra att tobaksprodukter säljs till minderåriga. Därför finns det godtagbara och vägande skäl till att begränsa näringsfriheten och införa bestämmelser om tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter.

Införandet av tillståndsplikt är inget nytt i Finland. Vi har redan bestämmelser om tillståndsplikt för försäljning och hantering av läkemedel och alkohol samt kemikalier och bekämpningsmedel som har konstaterats vara farliga. Detsamma gäller elinstallationer i näringsverksamhet, olika utsläpp och förstörelse av giftiga ämnen. Syftet med tillståndsplikt har alltid varit att minska olägenheterna, skydda hälsan och förebygga lagstridig verksamhet. I flera av Europeiska unionens medlemsstater har försäljningen av tobaksprodukter begränsats och tillståndsplikt införts. Orsaken har varit vetskapen om att produkten är hälsovådlig och behovet av att skydda minderåriga mot rökning. Ute i Europa har man också i många fall lyckats bättre än Finland med att minska rökningen bland minderåriga.

Med hjälp av förfarandet med försäljningstillstånd får kommunen de uppgifter om försäljningsplatser för tobaksprodukter och tobaksautomater som behövs för uppföljningen av verkställigheten av tobakslagen. I ansökan om försäljningstillstånd ska antalet försäljningsdiskar och deras placering på försäljningsplatsen anges. Med antalet försäljningsdiskar avses maximiantalet separata kundserviceställen med tobaksförsäljning eller kassafunktioner som används samtidigt på en försäljningsplats. Enskilda kiosker och servicestationer har i allmänhet endast en försäljningsdisk medan det i stora varuhus kan finnas flera försäljningsdiskar som används samtidigt. Antalet säljställen anger i stora drag försäljningens omfattning och behovet av övervakning. Även en automat som avses i 11 § i tobakslagen förutsätter ett detaljhandelstillstånd för varje försäljningsställe. I tillståndsansökan ska även anges hur många tobaksautomater som eventuellt finns och deras utplacering och placering på försäljningsplatsen, och i synnerhet arrangemangen för kontroll av försäljningen genom automater. Enligt 11 § 2 mom. i tobakslagen ansvarar placeringsplatsens ägare, innehavare, ansvariga

föreståndare eller en arbetstagare som utsetts för denna uppgift för placeringen av tobaksautomaten och övervakningen av användningen.

På ställen där det bedrivs detaljhandel med och servering av alkoholdrycker säljs så gott som alltid tobaksprodukter. Målsättningarna med åldersgränserna och begränsningarna av försäljningen är desamma i alkohollagen och tobakslagen, och därför kan rådgivningen till näringsidkarna och kontrollen utvecklas i samarbete mellan myndigheterna. Detaljhandels- och serveringstillstånd för alkoholdrycker kan återkallas för viss tid eller permanent på de grunder som anges i 15 och 22 § i alkohollagen.

Enligt 3 mom. i förslaget ska innehavaren av ett detaljhandelstillstånd underrätta kommunen om de uppgifter som angetts i ansökan om detaljhandelstillstånd ändras. Genom skyldigheten att anmäla förändringar säkerställs att uppgifterna om innehavarna av försäljningstillstånd uppdateras.

Närmare anvisningar om innehållet i ansökan om detaljhandelstillstånd och om att tillståndet ska vara väl synligt kan meddelas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelser om innehållet hjälper och förenhetligar ansökan och behandling av tillstånd. Presentationen av tillståndet stöder verkställighet och övervakning av försäljningen.

10 c §. Vid behandling av uppgifter med anknytning till tillståndsförvaltningen inom myndigheten ska lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999) tillämpas. Det i paragrafen föreslagna tillståndsregistret över detaljhandeln är ett i personuppgiftslagen avsett personregister, eftersom det även behandlar uppgifter med anknytning till en enskild näringsidkare och möjliggör gruppering av uppgifter till exempel kommunvis. De uppgifter som ska registreras föreslås bli begränsade på det sätt som beskrivs i bestämmelsen så att endast nödvändiga uppgifter med anknytning till övervakning registreras. Registret betjänar även insamlingen av uppgifter över försäljningen inom tobaksstatistiken. Registret ska vara adb-baserat och särskilt specificerade kan namnet på tillståndsinnehavaren, tillståndsnummer samt

adress- och kontaktuppgifter enligt förslaget hållas offentligt tillgängliga för partihandlare och medborgare till exempel på internet. För partihandlare är detta nödvändigt för att säkerställa en skyldighet i enlighet med 10 d § i förslaget. Det är också viktigt att tillsynsmyndigheterna vid behov får tillförlitliga uppgifter med anknytning till övervakningen till exempel om försäljning av tobaksprodukter till minderåriga. I samband med införandet av tillståndsplikt för försäljning av nytigheten ligger en fara i att en betydande andel av försäljarna låter bli att ansöka om tillstånd. Offentlighet i fråga om nödvändiga adress- och kontaktuppgifter med anknytning till tillståndet förebygger för sin del förseelser också för denna del.

10 d §. Enligt förslaget får tobaksprodukter i partihandel för återförsäljning endast säljas till andra partiaffärer och till dem som har ett detaljhandelstillstånd. Syftet är att säkerställa att alla som säljer tobaksprodukter i detaljhandeln har ett försäljningstillstånd, vars beviljande förutsätter en godtagbar plan för egenkontroll och sådana arrangemang för kontroll av försäljningen som bedömts vara tillräckliga. Syftet med bestämmelsen är att skydda i synnerhet barns och ungas hälsa genom att med hjälp av detta förfarande förhindra försäljning av tobaksprodukter till minderåriga. Av denna orsak finns det vägande skäl till att begränsa näringsfriheten och bestämma att tobaksprodukter i partihandel endast får säljas till andra partiaffärer eller till den som har ett detaljhandelstillstånd. Bestämmelsen bidrar samtidigt till att minska behovet av myndighetstillsyn.

17 §. I paragrafen föreskrivs om kommunens skyldigheter när det gäller tillsyn och anmälan. Till 1 mom. fogas att kommunen ska övervaka placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken. Det behövs en noggrannare kontroll av hur tobaksprodukterna och rökdonen är placerade för att brott mot reklamförbudet ska kunna förhindras.

Det föreslås att de nuvarande 2 och 3 mom. förenas i ett gemensamt 2 mom., i vilket den kommunala myndighetens tillsynsförfarande förenklas. När en kommunal tillsynsmyndighet upptäcker att en näringsidkare bryter mot bestämmelserna i tobakslagen ska myndighe-

ten enligt gällande lag meddela näringsidkaren ett administrativt beslut om förbud och sätta en tidsfrist inom vilken en sådan verksamhet som strider mot bestämmelserna ska upphöra. Endast i det fallet att en näringsidkare upprepade gånger i strid med en kommunal myndighets beslut bryter mot förbudet kan den kommunala tillsynsmyndigheten anmäla förseelsen till allmänna åklagaren. Förfarandet har i praktiken visat sig vara alltför invecklat och samtidigt ett hinder för en effektiv tillsyn. Därför föreslås att skyldigheten att sätta en tidsfrist ska slopas.

Det föreslås att det till 2 mom. 1 punkten fogas hänvisningar till de föreslagna 10 b och 10 c §. Kommunen ska underrätta allmänna åklagaren om tobaksprodukter säljs utan detaljhandelstillstånd eller om tobaksprodukter i partihandel säljs till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd. I 31 § föreskrivs om straff för brott mot dessa bestämmelser. Momentets 2 punkt är oförändrad.

21 §. En teknisk ändring görs i och med att den hänvisning till 14 § 1 mom. som finns i paragrafens 2 mom. ändras till en hänvisning till en kommunal myndighet enligt 14 a § 1 mom.

21 a §. De förfaranden som kriminaliserats i straffbestämmelserna kan ge tillsynsmyndigheterna orsak att meddela förbud som kan förenas med vite. Därför föreslås att det i syfte att förhindra sanktionskumulation fogas en ny 21 a § till lagen. Enligt paragrafen behöver inte den som bryter mot ett förbud eller åläggande som har förenats med vite dömas till straff för samma gärning.

25 a §. I paragrafen föreskrivs om de avgifter som tas ut för tillsynen över lagen. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med en bestämmelse om den avgift som tas ut för detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter och övervakning och åtgärder i samband med övervakning. Kommunen ska av den som ansöker om detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter ta ut den avgift som den fastställt för behandlingen av tillståndsansökan och beslut om tillstånd. Med en kontrollavgift i enlighet med den taxa som kommunen har fastställt och som årligen tas ut av innehavare av försäljningstillstånd kan kommunen täcka de kostnader som övervakning och förande

av systemet med försäljningstillstånd orsakar kommunen. Kontrollavgiften täcker både den övervakning och de övervakningsåtgärder som ingår i kommunens tillsynsplan och inom övrig försäljning.

Det föreslås att paragrafens gällande 2 mom. flyttas till ett nytt 3 mom.

28 §. Som en teknisk ändring fogas till paragrafens 1 och 4 mom. att också en sådan kommunal myndighet som avses i 14 a § har rätt att få uppgifter.

Det föreslås att det till 4 mom. fogas att vite dock inte får föreläggas när det finns skäl att misstänka en part för brott och det begärda materialet har anknytning till det ärende som är föremål för misstanke om brott. Enligt den praxis som tillämpas i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna bör en persons rätt att inte belasta sig själv beaktas åtminstone när de begärda uppgifterna kan innebära att personen blir föremål för åtal i en pågående eller väntad straffprocess. I sådana fall får den misstänkte inte pressas att lämna uppgifter. För att bestämmelsen ska få tillämpas måste det föreligga en konkret misstanke om brott. Bestämmelsen hindrar inte att andra tvångsmedel tillämpas. Det är möjligt att förrätta inspektioner eller ta prov om åtgärderna kan vidtas utan att den misstänkte ger sitt samtycke.

30 a §. Som en teknisk ändring fogas till paragrafen en hänvisning till en i 14 a § avsedd myndighet, vilket gör att också en kommunal myndighet har rätt att få handräkning av andra myndigheter.

31 och 31 a §. Det föreslås att bestämmelserna i gällande 31 § 1 och 2 mom. ändras så att förseelse och brott vid marknadsföring av tobak inte bara täcker verksamhet som bedrivs av marknadsförare utan också beställares och verkställares verksamhet, vilket innebär att straffansvaret kan utvidgas till att också gälla finländska importörer och distributörer av utländska publikationer. Om exempelvis en person som är anställd av ett företag med verksamhet i Finland införskaffar reklammaterial som tryckts och publicerats inom Europeiska unionen och sprider det i Finland, kan personen göra sig skyldig till marknadsföringsförseelse eller marknadsföringsbrott. Detta beror på att bolaget i fråga begår ett brott i Finland i och med att det

sprider förbjudet reklammaterial här. På en i utlandet verksam utgivare av reklammaterial i tryckt form kan bestämmelsen däremot bara tillämpas i de fall utgivningsverksamheten är straffbar också enligt lagen i utgivarlandet, dvs. när kravet på dubbel straffbarhet enligt 1 kap. 11 § i strafflagen uppfylls. Eftersom man enligt totalrevideringen av strafflagen bestämmer om förseelser och brott i skilda paragrafer föreslås att bestämmelser om förseelse vid marknadsföring av tobak tas in i 31 § och att bestämmelser om brott vid marknadsföring av tobak tas in i den föreslagna 31 a §. Enligt justitieministeriet kommer den bestämmelse om brott vid försäljning av tobak som innehåller hot om fängelsestraff att överföras till strafflagen i slutskedet av totalrevideringen av strafflagen, ifall man beslutar att bevara det hot om fängelsestraff som är förenat med bestämmelsen.

31 b §. I paragrafen föreslås att åklagaren ska bereda Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge ett utlåtande innan åtal väcks, och att domstolen ska bereda produkttillsynscentralen möjlighet att höras vid behandlingen av ett ärende som gäller förseelse vid marknadsföring enligt 31 § och brott vid marknadsföring enligt 31 a §. Genom ett sådant förfarande säkerställs att åklagaren och domstolen när det gäller reklam eller annan säljfrämjande verksamhet kring tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer och rökdon får en sakkunnigs syn på lagöverträdelsen i fråga.

31 c §. Det föreslås att 31 § 2—4 mom. i den gällande lagen överförs till nya 31 c och 31 d § i omändrad form. Den hänvisning till 10 § 2 mom. som finns i den gällande lagens 4 mom. och som gäller upprättandet av en plan för egenkontroll upphävs, eftersom en godkänd plan för egenkontroll är en förutsättning för beviljande av försäljningstillstånd enligt 10 b §.

Det föreslås att det gällande 31 § 5 mom., och därmed restriktionerna när det gäller allmänna åklagarens rätt att väcka åtal, upphävs. Efter detta tar åklagaren, liksom i fråga om andra brott, enligt prövning ställning till frågan om väckande av åtal för förseelse och brott vid marknadsföring av tobak, åtal för försäljning av en produkt som strider mot tobakslagen och åtal för förseelse vid försälj-

ning av tobak, och för detta ska det inte längre krävas anmälan från produkttillsynscentralen eller kommunen.

Den kommunala myndigheten ska enligt förslaget förbjuda verksamhet som strider mot bestämmelserna och anmäla förseelser mot tobakslagen direkt till allmänna åklagaren utan att sätta en bestämd tidsfrist, om den anser det vara motiverat. Innehållet i rekvisitet för förseelse vid försäljning av tobak ändras, eftersom det inte längre är nödvändigt att visa att det förfarande som strider mot bestämmelserna och som nämns i förbudet fortsatt eller upprepats efter den utsatta tiden. Ett förbud som meddelats av kommunen kan fortsättningsvis vid behov förenas med vite i enlighet med 20 § i tobakslagen.

I den föreslagna 31 c § finns de bestämmelser som gäller vid brott mot bestämmelserna om försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter. Sakinnehållet i 1 och 2 punkten kvarstår i enlighet med gällande lag. Enligt 1 punkten kan den som i strid med 10 § 1 mom. i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter till en minderårig dömas för förseelse vid försäljning av tobaksprodukter. Den som i egenkap av ägare eller innehavare av, ansvarig föreståndare för eller till uppgiften utsedd arbetstagare vid en plats där en tobaksautomat är placerad försummar att i enlighet med 11 § övervaka försäljningen ur tobaksautomaten eller annan överlåtelse kan dömas utgående från 2 punkten.

Den som i strid med 10 b § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd ska enligt förslaget kunna dömas utgående från 3 punkten. Den som i partihandel säljer vidare tobaksprodukter till någon annan än en parti-affär eller till en innehavare av ett detaljhandelstillstånd som kommunen beviljat ska kunna dömas utgående från den föreslagna 4 punkten.

31 d §. Det föreslås att sakinnehållet i det gällande 31 § 3 mom. tas in i den nya 31 d §. I paragrafen föreskrivs om straff vid försäljning av produkter som strider mot tobakslagen. Det föreslås att innehållet i rekvisitet för brottet ändras i enlighet med den föreslagna 17 §, eftersom det inte längre ska vara nödvändigt att visa att det förfarande som strider

mot bestämmelserna och som nämns i förbudet har fortsatt eller upprepats efter den tid som tillsynsmyndigheten har fastställt. Det är enligt den gällande lagen straffbart att i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta tobaksprodukter som inte testats i ett sådant provningslaboratorium som avses i 6 a § eller om vilka det inte lämnats sådana uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom. Det är också straffbart att i strid med 10 a § i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta tobak som är avsedd för oralt bruk. Enligt 10 a § är det förbjudet att i näringsverksamhet importera tobak som är avsedd för oralt bruk, och överträdelser bestraffas enligt bestämmelserna om smuggling i 46 kap. 4 och 5 § i strafflagen (ändrad genom lag 769/1990).

33 a §. Det föreslås att återkallande av detaljhandelstillstånd ska fogas som en ny påföljd till 10 kap. om påföljder. Ett tillstånd ska kunna återkallas om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunens tillståndsmyndighet eller en annan tillståndsmyndighet gett en anmärkning eller skriftlig varning, fortsätter den lagstridiga verksamheten. Ett detaljhandelstillstånd ska kunna återkallas för viss tid, dock minst för en vecka och högst för sex månader, eller tills vidare.

Enligt den föreslagna 33 a § 1 mom. kan kommunen återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter för viss tid, om det görs reklam för tobaksprodukter eller rökdon eller bedrivs annan verksamhet som främjar försäljningen av dessa, om tobaksprodukter säljs eller på annat sätt i näringsverksamhet överlåts i strid med denna lag eller om det på försäljningsplatsen förvaras tobaksprodukter som inte får säljas eller som inte är i överensstämmelse med tobakslagen.

Detaljhandelstillstånd kan också återkallas för viss tid, om t.ex. sådana väsentliga uppgifter som enligt 10 b § ska lämnas trots anmärkning inte har lämnats inom utsatt tid. Med väsentliga uppgifter avses t.ex. uppgifter om att en sammanslutning har bytt namn. Upprepad överträdelse förutsätter inte nödvändigtvis att t.ex. i lag förbjuden försäljning

av tobaksprodukter till minderåriga har fortsatt efter anmärkning eller skriftlig varning, utan att försäljningen har upprepats även ur någon annan synvinkel.

Om en överträdelse av tobakslagen i de fall som avses i 1 mom. trots förbud eller skriftlig varning fortsätter, upprepas eller är uppsåtlig, och också som helhet bedömd är grov, kan ett detaljhandelstillstånd återkallas tills vidare.

Det blir aktuellt med återkallande av tillstånd när en näringsidkare har visat sig vara olämplig att sälja tobaksprodukter, och påföljdens primära mål är att förhindra att det uppstår skador av den illegala försäljningen. Med beaktande av proportionalitetsprincipen är det dock inte befogat att som första påföljd utfärda försäljningsförbud för helt tillfälliga förseelser som har begåtts trots ett fungerande system för egenkontroll. Återkallande av tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper i den enskildes rättsställning och som har mycket radikalare effekter än avslag på en tillståndsansökan. Det bör även noteras att enligt 10 kap. 2 § i strafflagen (ändrad genom lag 875/2001) ska ekonomisk vinning av ett brott dömas förverkad till staten. Vid prövningen av påföljder ska kommunen i enlighet med proportionalitetsprincipen även beakta den sammanlagda effekten av påföljderna, dvs. sanktionskumulationen.

Ett detaljhandelstillstånd som har återkallats tills vidare ska på ansökan kunna beviljas på nytt tidigast ett år efter återkallandet.

34 §. Det föreslås att bestämmelsen upphävs såsom onödig eftersom allmänna bestämmelser om förverkandepåföljder nuförtiden ingår i 10 kap. i strafflagen och det med stöd av dessa bestämmelser är möjligt att utdöma förverkandepåföljder även vid brott, förseelser och försummelse mot tobakslagen.

35 §. Det föreslås att paragrafens 1 mom. kompletteras med bestämmelser om sökande av ändring i beslut om taxa och i andra beslut som kommunen fattat med stöd av tobakslagen. Enligt Finlands Kommunförbunds anvisning ska sökande av ändring när det gäller beslut om taxa göras i enlighet med kommunallagen (365/1995). Därefter kan myndigheten ta ut en avgift enligt taxan varmed det inte längre är möjligt att anföra besvär över

detta i enlighet med kommunallagen, utan grundbesvär om avgiften ska anföras hos förvaltningsdomstolen. I beslut av ett kommunalt organ yrkas i enlighet med kommunallagen rättelse först hos ett kollegialt organ, och ändring i organets beslut får sökas hos den regionala förvaltningsdomstolen genom kommunalbesvär. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. I förvaltningsbeslut av en statlig myndighet som är underställd statsrådet söks ändring genom besvär hos förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

2. Närmare bestämmelser

För närvarande bestäms om planen för egenkontroll i social- och hälsovårdsministeriets föreskrift nr 1999:53 (Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain mukaisen omavalvontasuunnitelman laatimista koskeva määräys). Det föreslås att planen för egenkontroll ska förnyas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. I planen för egenkontroll ska det finnas anvisningar för egenkontroll på de olika försäljningsplatserna, uppgifter om personalutbildningen och uppgifter om den person som svarar för egenkontrollen på försäljningsplatsen. Planen för egenkontroll ska på begäran företes för tillsynsmyndigheten på det ställe där tobaksprodukter säljs.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas dessutom bestämmelser om den standard som ska följas när det fastställs hur brandsäkerhetskraven för cigaretter uppfylls. Förordningen utfärdas i slutet av år 2009. I fastställandet av kraven utgår man från den Europastandard som är under bearbetning eller, om den inte ännu existerar vid den tidpunkten, från den amerikanska teststandarden ASTM.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2009.

Utän hinder av bestämmelserna i 10 b § får tobaksprodukter säljas eller på annat sätt överlåtas i näringsverksamhet ett år efter lagens ikraftträdande, förutsatt att ansökan om

detaljhandelstillstånd har inlämnats till kommunen tre månader efter lagens ikraftträdande. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att på ett smidigt sätt behandla och besluta om försäljningstillstånd utan att minutförsäljningen av tobaksprodukter avbryts. Tobaksprodukter får likaså säljas i partihandel ett år efter lagens ikraftträdande till detaljhandlare som inte ännu har fått detaljhandelstillstånd.

Sådana minutförsäljningsförpackningar om mindre än 20 cigaretter, minutförsäljningsförpackningar om mindre än 30 gram rulltobak och minutförsäljningsförpackningar om mindre än 10 cigariller som har tillverkats före lagens ikraftträdande och som strider mot det föreslagna 7 § 1 mom. får säljas sex månader efter lagens ikraftträdande. Bestämmelsen ger goda möjligheter att sälja slut på de små minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter som finns i importörens, partihandeln och detaljhandeln lager.

Brandsäkerhetskraven för cigaretter föreslås träda i kraft inom ett år efter lagens ikraftträdande.

4. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Enligt propositionen kan den föreslagna lagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Bestämmelserna om tillståndsplikt för försäljning av tobaksprodukter begränsar näringsfriheten. Enligt 18 § i grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom näring som han eller hon valt fritt. För att detaljhandelstillstånd ska kunna beviljas krävs en plan för egenkontroll av försäljningen och en redogörelse för att arrangemangen kring kontrollen av försäljningen är tillräckliga. På det sättet förhindrar man att tobaksprodukter säljs till minderåriga. Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna främja befolkningens hälsa. Avsikten med tillståndsplikt för försäljning av tobaksprodukter är att i enlighet med detta skydda i synnerhet barns och ungas hälsa. Därför finns det godtagbara och vägande skäl till att begränsa näringsfriheten och införa bestämmelser om tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter. I partihandel får tobaksprodukter säl-

jas endast till andra partiaffärer eller till innehavare av ett detaljhandelstillstånd. På så sätt vill man säkerställa att försäljningen av tobaksprodukter sker under övervakning och att tobaksprodukter inte säljs till minderåriga.

Ett detaljhandelstillstånd kan återkallas endast i vissa fall som noggrant anges i lagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 34 §,

ändras 6 §, 6 a § 1 och 3 mom., 6 c §, 7 § 1 och 2 mom., 7 a § 1 mom., 8 § 2 mom., 10 § 3 mom., 17 §, 21 § 2 mom., 28 § 1 och 4 mom., 30 a § 1 mom. samt 31 och 35 § 1 mom.,

av dem 6 §, 6 a § 1 och 3 mom., 6 c §, 7 § 1 och 2 mom., 7 a §, 28 § 1 och 4 mom. och 30 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 498/2002, 10 § 3 mom. sådant det lyder i lag 487/1999, 17 § sådan den lyder i lag 700/2006 och i nämnda lag 498/2002, 21 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1541/2001, och 31 § sådan den lyder i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, 25 a § och 35 § 1 mom. i lag 286/2006, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 och i nämnda lagar 487/1999, 498/2002 och 700/2006, nya 3 b-, 3 c- och 3 d-punkter, till 5 § ett nytt 2 mom., sådant det lyder i nämnda lag 498/2002, varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till lagen nya 10 b, 10 c och 21 a §, till lagen nya 31 a, 31 b, 31 c, 31 d och 33 a § som följer:

2 §

I denna lag avses med

3 b) cigarett en tobaksrulle som är avsedd att rökas och som är färdigt rullad i papper eller är placerad eller avsedd att placeras i ett hylsformigt hölje tillverkat av annat material, samt som inte kan anses vara en cigarr eller en cigarill,

3 c) cigarr en av naturlig tobak tillverkad tobaksrulle som är avsedd att rökas och vars yttersta skikt eller omblad består av tobaksblad eller av tobaksfärgad rekonstruerad tobak,

3 d) cigarill en cigarr vars vikt per styck är högst 3 gram,

tillräckliga brandsäkerhetskrav när det gäller självsläckande. Närmare bestämmelser om brandsäkerhetskraven utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

6 §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon svarar för undersökning av halterna av de i 5 § avsedda ämnena i tobaksprodukter som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet, för fastställande av brandsäkerhetskraven, för verifieringen av att märkningen på förpackningarna är korrekt och för kvalitetskontroll av produkterna och rökdonen.

Den som tillverkar eller importerar cigaretter ska se till att halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett har mätts och att exaktheten av informationen om tjära och nikotin och om uppfyllandet av brandsäkerhetskraven på

5 §

Brandegenskaperna hos cigaretter ska fylla

förpackningarna har verifierats innan produkten överläts till minutförsäljning. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de metoder som ska tillämpas vid mätningen, verifieringen och fastställandet.

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför i 6 § 2 mom. avsedda tester, verifieringar eller fastställanden ska vara godkänt av och övervakas av Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Produkttillsynscentralen för en förteckning över godkända laboratorier.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksam i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter. Brandsäkerhetskraven kan också fastställas av ett annat ackrediterat forskningslaboratorium.

6 c §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska en gång om året lämna Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

1) en förteckning med uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av cigaretter som säljs i näringsverksamhet och vilket provningslaboratorium som utfört testerna och verifieringen,

2) en förteckning för varje märke och typ över alla ingredienser och kvantiteter av dessa som används vid tillverkningen av tobaksprodukterna,

3) forskningsrapporter och utlåtanden från ett godkänt provningslaboratorium eller en godkänd forskningsanstalt som visar att brandsäkerhetskraven uppfylls för varje enskilt varumärke samt uppgifter om provningslaboratoriet eller forskningsanstalten.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda förteckningarnas uppläggning, den utredning om ingredienserna som ska fogas till förteckningarna, toxikologiska och andra

uppgifter samt inlämnandet av förteckningarna till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och Europeiska kommissionen. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas dessutom närmare bestämmelser om lämnandet av i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifter till produkttillsynscentralen.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral sörjer för att konsumenterna informeras om de uppgifter som nämns i 1 mom. 1 och 2 punkten.

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlätas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 mom. Förpackningarna ska innehålla minst 30 gram rulltobak, 20 cigaretter eller 10 cigarrer. Cigarrer kan även säljas separat. Cigarrer som säljs separat ska vara försedda med behöriga anteckningar.

Tobaksprodukter får inte, med undantag för cigarrer, säljas i minutförsäljningsförpackningar som innehåller mindre förpackningar eller som kan delas upp i mindre förpackningar.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med

1) varningar på finska och svenska för de men för hälsan som tobaken vållar,

2) uppgifter på finska och svenska om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett,

3) märkning om att cigaretterna fyller brandsäkerhetskraven,

4) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

7 a §

Texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra får inte användas på tobaksprodukters förpackningar. Vad som bestäms i detta

moment gäller dock inte förpackningar för tobaksprodukter som exporteras till länder utanför Europeiska gemenskaperna.

På minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter får det inte finnas text som hävdar att produkten är brandsäker eller som ger intrycket att produkten är ofarlig eller säkrare än andra motsvarande produkter.

Vad som i 1 och 2 mom. bestäms om tobaksprodukters förpackningar gäller också framläggandet av produkterna på försäljningsplatser samt sådana produktuppgifter som avses i 8 § 3 mom.

8 §

Vad som bestäms i 1 mom. ska dock inte tillämpas på reklam i en sådan publikation som har tryckts och publicerats utanför Europeiska gemenskaperna och som inte i första hand är avsedd för Europeiska gemenskapernas marknad och vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon.

10 §

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om uppgörandet av planen för egenkontroll, planens innehåll och genomförandet av planen.

10 b §

Tobaksprodukter får säljas eller på annat sätt överlåtas endast om den kommun där försäljningsplatsen ligger har beviljat ett detaljhandelstillstånd. Den som säljer tobaksprodukter ska kunna fortlöpande övervaka köpsituationen. Detaljhandelstillstånd kan beviljas för viss tid när verksamheten till sin karaktär är tidsbegränsad. Tillstånd för viss tid kan beviljas för högst ett år.

En kommun kan på skriftlig ansökan bevilja ett detaljhandelstillstånd åt en viss försäljningsplats för försäljning av tobaksprodukter i näringsverksamhet, om sökanden har lagt fram en godtagbar plan för egenkontroll av försäljningen av tobaksprodukter och en re-

dogörelse som uppfyller bestämmelserna för placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken och kan bevisa att tillräckliga arrangemang för kontroll av försäljningen kan upprätthållas. Tillstånd för försäljningen i färdmedel meddelas av hemkommunen för den som ansöker om tillstånd.

Ansökan som gäller försäljningstillstånd ska innehålla

1) sökandens namn eller sammanslutningens firmanamn och kontaktuppgifter, företags- eller organisationsnummer samt adressen till den plats där tobaksprodukterna ska säljas,

2) en redogörelse för arrangemangen kring kontrollen av försäljningen och en plan för egenkontroll,

3) en redogörelse för antalet försäljningsdiskar och deras placering på försäljningsplatsen,

4) en redogörelse för placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken.

Vad som bestäms ovan om tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter gäller även automater för tobaksprodukter i 11 §.

Försäljningstillståndet ska vara synligt för kunderna vid försäljningsdisken.

Innehavaren av ett detaljhandelstillstånd ska underrätta kommunen om de uppgifter som angetts i tillståndsansökan ändras samt om försäljningen upphör. Kommunen ska underrätta Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral om tillstånd som beviljas eller återkallas, om förseelser vid försäljning samt om försäljning som upphör.

Närmare bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och om presentationen av tillståndet vid försäljningsdisken kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

10 c §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och kommunerna ska när det gäller tillstånd inom detaljhandeln av tobaksprodukter för behandling och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag föra ett register över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Produkttillsynscentralen är ansvarig register-

förare.

Följande uppgifter ska registreras:

1) namn och firma, kontaktuppgifter, personbeteckning, företags- och organisationsnummer samt adress för tobaksprodukternas försäljningsställe;

2) tillståndsnummer, uppgifter om verksamhet och egenkontroll för vilka har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana företeelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

3) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 11 § i personuppgiftslagen (523/1999).

Om rätten till insyn och rättning av fel när det gäller uppgifter om målet för övervakning som avses i 2 mom. ovan gäller vad som bestäms i personuppgiftslagen. Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan tillståndsinnehavarens namn, tillståndsnummer, adress- och kontaktuppgifter i registret som sådana offentliggöras. Uppgifter om näringsidkaren förvaras i registret i fem år efter att försäljningen upphört eller detaljhandelstillståndet återkallats.

10 d §

I partihandel får tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd säljas endast till andra partiaffärer för återförsäljning och till innehavare av ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd.

6 kap.

Ledning och övervakning

17 §

Kommunen ska på eget initiativ eller på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försäljningen

av tobaksprodukter och rökdon och deras placering vid försäljningsdisken, placeringen av tobaksautomater, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och rökdon samt iakttagandet av rökförbud och rökrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om man i samband med inspektion eller på annat sätt upptäcker sådan verksamhet som strider mot bestämmelserna, ska kommunen förbjuda denna verksamhet. Kommunen kan anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 10 b, 10 c, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

2) till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 5, 6, 6 a—6 c, 7, 7 a, 8 och 9 §.

21 §

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 a § avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

21 a §

Den som bryter mot ett i denna lag avsett förbud eller åläggande som har förenats med vite behöver inte dömas till straff för samma gärning.

25 a §

Kommunen ska hos näringsidkaren ta ut en avgift enligt den taxa som kommunen fast-

ställt för kontroller och provtagningar som ingår i kommunens tillsynsplan och avses i 14 a § 3 mom. med undantag för övervakningen av försäljningen av tobaksprodukter. Dessutom ska kommunen ta ut en avgift hos verksamhetsutövaren för övervakning av bestämmelser som utfärdats på grundval av den kontroll som ingår i kommunens tillsynsplan och avses i 14 a § 3 mom., när utfärdandet av bestämmelserna baserar sig på negligierandet av bestämmelserna i denna lag.

Kommunen ska hos den som ansöker om tillstånd att sälja tobaksprodukter ta ut en avgift enligt den taxa som kommunen fastställt för försäljningstillståndet. Dessutom ska kommunen hos innehavaren av ett försäljningstillstånd för tobaksprodukter ta ut en årlig kontrollavgift enligt den taxa som bestäms utifrån försäljningsdisken och som kommunen fastställt för övervakning av försäljningen och åtgärder i samband med övervakningen.

28 §

En myndighet som avses i 14 och 14 a § har för övervakningen av att denna lag samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas rätt att

1) få tillträde till och inspektera utrymmena och verksamheten på de platser där tobaksprodukter och rökdon tillverkas, förpackas, lagras och säljs samt provningslaboratoriernas utrymmen och verksamhet samt de handlingar som behövs för övervakningen,

2) av tillverkaren, importören och försäljaren av produkten i fråga avgiftsfritt ta och erhålla prov för undersökningar av tobak, tobakssurrogat, tobaksprodukter och rökdon,

3) till sitt förfogande kostnadsfritt få behövliga uppgifter, utredningar, handlingar och annat material.

Lämnas i 1 mom. 2 och 3 punkten avsedda prov, uppgifter, utredningar, handlingar och annat material inte inom utsatt tid, kan en myndighet som avses i 14 och 14 a § förpliktas vederbörande att vid vite lämna dem. Vitet döms ut av förvaltningsdomstolen på ansökan av en myndighet som avses i 14 och 14 a §. Vite får dock inte föreläggas om det

finns skäl att misstänka en part för brott och det begärda materialet har anknytning till det ärende som är föremål för misstanke om brott.

30 a §

En myndighet som avses i 14 och 14 a § har rätt att av andra myndigheter få handräckning för övervakning av att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas och för verkställande av beslut.

31 §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon, på annat sätt idkar verksamhet som främjar försäljningen av dessa, beställer eller verkställer sådan säljfrämjande verksamhet eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom., 8 § eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring av tobak* dömas till böter.

31 a §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon, på annat sätt idkar verksamhet som främjar försäljningen av dessa, beställer eller verkställer sådan säljfrämjande verksamhet eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom., 8 § eller 9 § så, att förfarandet också som helhet bedömt ska anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, ska för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller till fängelse i högst två år.

31 b §

Innan åtal väcks i ett ärende som gäller förseelse eller brott vid marknadsföring av tobak enligt 31 och 31 a § ska allmänna åklagaren bereda Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge ett utlåtande, och domstolen ska vid behandlingen av ett sådant ärende bereda produkttillsynscentralen möjlighet att höras.

Cigaretter får fortfarande säljas i närings-
verksamhet ett år efter lagens ikraftträdande,
även om de inte uppfyller de brandsäkerhets-
krav som avses i 5 § 2 mom.

Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

Nådendal den 26 juni 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 34 §,

ändras 6 §, 6 a § 1 och 3 mom., 6 c §, 7 § 1 och 2 mom., 7 a § 1 mom., 8 § 2 mom., 10 § 3 mom., 17 §, 21 § 2 mom., 28 § 1 och 4 mom., 30 a § 1 mom. samt 31 och 35 § 1 mom.,

av dem 6 §, 6 a § 1 och 3 mom., 6 c §, 7 § 1 och 2 mom., 7 a §, 28 § 1 och 4 mom. och 30 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 498/2002, 10 § 3 mom. sådant det lyder i lag 487/1999, 17 § sådan den lyder i lag 700/2006 och i nämnda lag 498/2002, 21 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1541/2001, och 31 § sådan den lyder i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, 25 a § och 35 § 1 mom. i lag 286/2006, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 och i nämnda lagar 487/1999, 498/2002 och 700/2006, nya 3 b-, 3 c- och 3 d-punkter, till 5 § ett nytt 2 mom., sådant det lyder i nämnda lag 498/2002, varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till lagen nya 10 b, 10 c och 21 a §, till lagen nya 31 a, 31 b, 31 c, 31 d och 33 a § som följer:

Gällande lag

Förslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

3 b) *cigarett en tobaksrulle som är avsedd att rökas och som är färdigt rullad i papper eller är placerad eller avsedd att placeras i ett hylsformigt hölje tillverkat av annat material, samt som inte kan anses vara en cigarr eller en cigarill,*

3 c) *cigarr en av naturlig tobak tillverkad tobaksrulle som är avsedd att rökas och vars yttersta skikt eller omblad består av tobaksblad eller av tobaksfärgad rekonstruerad tobak,*

3 d) *cigarill en cigarr vars vikt per styck är högst 3 gram,*

5 §

Brandegenskaperna hos cigaretter ska fylla tillräckliga brandsäkerhetskrav när det gäller självsläckande. Närmare bestämmelser om brandsäkerhetskraven ut-

färdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

6 §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon svarar för undersökning av halterna av de i 5 § avsedda ämnena i tobaksprodukter som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet, för verifieringen av att märkningen på förpackningarna är korrekt och för kvalitetskontroll av produkterna och rökdonen.

Den som tillverkar eller importerar cigaretter skall se till att halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett har mätts och att exaktheten av informationen om tjära och nikotin på förpackningarna har verifierats innan produkten överläts till minutförsäljning. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de metoder som skall tillämpas vid mätningen och verifieringen.

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför eller verifierar sådana tester som avses i 6 § 2 mom. skall vara godkänt av och övervakas av Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Produkttillsynscentralen för en förteckning över godkända laboratorier.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksamt i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter.

6 c §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter skall en gång om året lämna

6 §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon svarar för undersökning av halterna av de i 5 § avsedda ämnena i tobaksprodukter som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet, *för fastställande av brandsäkerhetskraven*, för verifieringen av att märkningen på förpackningarna är korrekt och för kvalitetskontroll av produkterna och rökdonen.

Den som tillverkar eller importerar cigaretter ska se till att halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett har mätts och att exaktheten av informationen om tjära och nikotin *och om uppfyllandet av brandsäkerhetskraven* på förpackningarna har verifierats innan produkten överläts till minutförsäljning. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de metoder som ska tillämpas vid mätningen, *verifieringen* och fastställandet.

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför i 6 § 2 mom. avsedda tester, *verifieringar* eller fastställanden ska vara godkänt av och övervakas av Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Produkttillsynscentralen för en förteckning över godkända laboratorier.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksamt i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter. *Brandsäkerhetskraven kan också fastställas av ett annat ackrediterat forskningslaboratorium.*

6 c §

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska en gång om året lämna

Gällande lag

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

1) en förteckning med uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av cigaretter som säljs i näringsverksamhet och vilket provningslaboratorium som utfört testerna och verifieringen, *samt*

2) en förteckning för varje märke och typ över alla ingredienser och kvantiteter av dessa som används vid tillverkningen av tobaksprodukterna.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om förteckningarnas uppläggning, den utredning om ingredienserna som skall fogas till förteckningarna, toxikologiska och andra uppgifter samt inlämnandet av förteckningarna till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och Europeiska kommissionen.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral sörjer för att konsumenterna informeras om de uppgifter som nämns i 1 och 2 mom.

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlätas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 mom. Cigarrer kan även säljas separat. Cigarrer som säljs separat skall vara försedda med behöriga anteckningar.

Förslagen lydelse

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

1) en förteckning med uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av cigaretter som säljs i näringsverksamhet och vilket provningslaboratorium som utfört testerna och verifieringen,

2) en förteckning för varje märke och typ över alla ingredienser och kvantiteter av dessa som används vid tillverkningen av tobaksprodukterna,

3) *forskningsrapporter och utlåtanden från ett godkänt provningslaboratorium eller en godkänd forskningsanstalt som visar att brandsäkerhetskraven uppfylls för varje enskilt varumärke samt uppgifter om provningslaboratoriet eller forskningsanstalten.*

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda förteckningarnas uppläggning, den utredning om ingredienserna som ska fogas till förteckningarna, toxikologiska och andra uppgifter samt inlämnandet av förteckningarna till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och Europeiska kommissionen. *Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas dessutom närmare bestämmelser om lämnandet av i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifter till produkttillsynscentralen.*

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral sörjer för att konsumenterna informeras om de uppgifter som nämns i 1 mom. 1 och 2 punkten.

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlätas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 mom. *Förpackningarna ska innehålla minst 30 gram rulltobak, 20 cigaretter eller 10 cigariller.* Cigarrer kan även säljas separat. Cigarrer som säljs separat ska vara försedda med behöriga anteckningar.

Tobaksprodukter får inte, med undantag för cigarrer, säljas i minutförsäljningsförpackningar som innehåller mindre förpackningar eller som kan delas upp i mindre förpackningar.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter skall innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med texter på finska och svenska som innehåller

- 1) en varning för de men för hälsan som tobaken vållar,
- 2) uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett, *samt*
- 3) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

7 a §

Texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra får inte användas på tobaksprodukters förpackningar.

Vad som i 1 mom. bestäms om tobaksprodukters förpackningar gäller också framläggandet av produkterna på försäljningsplatser samt sådana produktuppgifter som avses i 8 § 3 mom.

8 §

Vad i 1 mom. stadgas skall likväl icke äga tillämpning på reklam i sådan utländsk trycksrift, vars huvudsakliga ändamål icke är att göra reklam för tobak, tobaksprodukt eller -imitation eller rökdon.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med

- 1) varningar *på finska och svenska* för de men för hälsan som tobaken vållar,
- 2) uppgifter *på finska och svenska* om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett,
- 3) *märkning om att cigaretterna fyller brandsäkerhetskraven,*
- 4) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

7 a §

Texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra får inte användas på tobaksprodukters förpackningar. *Vad som bestäms i detta moment gäller dock inte förpackningar för tobaksprodukter som exporteras till länder utanför Europeiska gemenskaperna.*

På minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter får det inte finnas text som hävdar att produkten är brandsäker eller som ger intrycket att produkten är ofarlig eller säkrare än andra motsvarande produkter.

Vad som i 1 och 2 mom. bestäms om tobaksprodukters förpackningar gäller också framläggandet av produkterna på försäljningsplatser samt sådana produktuppgifter som avses i 8 § 3 mom.

8 §

Vad som bestäms i 1 mom. ska dock inte tillämpas på reklam i en sådan publikation som har tryckts och publicerats utanför Europeiska gemenskaperna och som inte i första hand är avsedd för Europeiska gemenskapernas marknad och vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon.

10 §

Vederbörande ministerium meddelar närmare föreskrifter om uppgörandet av planen för egenkontroll, planens innehåll och genomförandet av planen.

10 §

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om uppgörandet av planen för egenkontroll, planens innehåll och genomförandet av planen.

10 b §

Tobaksprodukter får säljas eller på annat sätt överlåtas endast om den kommun där försäljningsplatsen ligger har beviljat ett detaljhandelstillstånd. Den som säljer tobaksprodukter ska kunna fortlöpande övervaka köpsituationen. Detaljhandelstillstånd kan beviljas för viss tid när verksamheten till sin karaktär är tidsbegränsad. Tillstånd för viss tid kan beviljas för högst ett år.

En kommun kan på skriftlig ansökan bevilja ett detaljhandelstillstånd åt en viss försäljningsplats för försäljning av tobaksprodukter i näringsverksamhet, om sökanden har lagt fram en godtagbar plan för egenkontroll av försäljningen av tobaksprodukter och en redogörelse som uppfyller bestämmelserna för placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken och kan bevisa att tillräckliga arrangemang för kontroll av försäljningen kan upprätthållas. Tillstånd för försäljningen i färdmedel meddelas av hemkommunen för den som ansöker om tillstånd.

Ansökan som gäller försäljningstillstånd ska innehålla

1) sökandens namn eller sammanslutningens firmanamn och kontaktuppgifter, företags- eller organisationsnummer samt adressen till den plats där tobaksprodukterna ska säljas,

2) en redogörelse för arrangemangen kring kontrollen av försäljningen och en plan för egenkontroll,

3) en redogörelse för antalet försäljningsdiskar och deras placering på försäljningsplatsen,

4) en redogörelse för placeringen av tobaksprodukter och rökdon vid försäljningsdisken.

Vad som bestäms ovan om tillståndsplikt i försäljningen av tobaksprodukter gäller även automater för tobaksprodukter i 11 §.

Försäljningstillståndet ska vara synligt för kunderna vid försäljningsdisken.

Innehavaren av ett detaljhandelstillstånd ska underrätta kommunen om de uppgifter som angetts i tillståndsansökan ändras samt om försäljningen upphör. Kommunen ska underrätta Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral om tillstånd som beviljas eller återkallas, om förseelser vid försäljning samt om försäljning som upphör.

Närmare bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och om presentationen av tillståndet vid försäljningsdisken kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

10 c §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och kommunerna ska när det gäller tillstånd inom detaljhandeln av tobaksprodukter för behandling och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag föra ett register över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Produkttillsynscentralen är ansvarig registerförare.

Följande uppgifter ska registreras:

1) namn och firma, kontaktuppgifter, personbeteckning, företags- och organisationsnummer samt adress för tobaksproduktens försäljningsställe;

2) tillståndsnummer, uppgifter om verksamhet och egenkontroll för vilka har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana företeelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

3) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 11 § i personuppgiftslagen (523/1999).

Om rätten till insyn och rättning av fel när det gäller uppgifter om målet för övervakning som avses i 2 mom. ovan gäller vad som bestäms i personuppgiftslagen. Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan

tillståndsinnehavarens namn, tillståndsnummer, adress- och kontaktuppgifter i registret som sådana offentliggörs. Uppgifter om näringsidkaren förvaras i registret i fem år efter att försäljningen upphört eller detaljhandelstillståndet återkallats.

10 d §

I partihandel får tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd säljas endast till andra partiaffärer för återförsäljning och till innehavare av ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd.

6 kap.

Ledning och övervakning

17 §

Kommunen skall på eget initiativ och på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, placeringen av tobaksautomater, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter, rökdon och tobaksimitationer samt iakttagandet av röningsförbud och röningsrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om man i samband med inspektion eller på annat sätt upptäcker sådan verksamhet som strider mot bestämmelser, skall kommunen förbjuda verksamhet som strider mot bestämmelserna samt sätta en tidsfrist inom vilken en sådan verksamhet skall upphöra.

Har rättelse inte skett inom utsatt tid eller har det förfarande som strider mot bestämmelserna och som nämns i förbudet fortsatt eller upprepats efter den utsatta tiden, skall kommunen anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

2) till Social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral, om det är fråga om försälj-

17 §

Kommunen ska på eget initiativ eller på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försäljningen av tobaksprodukter och rökdon *och deras placering vid försäljningsdisken*, placeringen av tobaksautomater, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och rökdon samt iakttagandet av rökförbud och rökrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om man i samband med inspektion eller på annat sätt upptäcker sådan verksamhet som strider mot bestämmelserna, ska kommunen förbjuda denna verksamhet. *Kommunen kan anmäla detta*

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 10 b, 10 c, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

2) till Social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral, om det är fråga om *ett förfa-*

ning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet av tobaksprodukter eller rökdon som strider mot 5, 6, 6 a—6 c och 7 § samt 7 a § 1 mom. eller annat förfarande som strider mot dessa bestämmelser eller om det är fråga om reklam eller säljfrämjande verksamhet som är förbjuden enligt 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 §.

21 §

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 § 4 mom. avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

25 a §

Kommunen skall hos en näringsidkare ta ut en avgift enligt en av kommunen godkänd taxa för kontroller och provtagning som ingår i den kommunala tillsynsplanen enligt 14 a § 3 mom. Dessutom skall kommunen hos näringsidkaren ta ut en avgift för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av en kontroll som ingår i den kommunala tillsynsplanen enligt 14 a § 3 mom., när föreskrifterna har meddelats med anledning av att bestämmelserna i denna lag inte har följts.

rande som strider mot 5, 6, 6 a—6 c, 7, 7 a, 8 och 9 §.

21 §

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 a § avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

21 a §

Den som bryter mot ett i denna lag avsett förbud eller åläggande som har förenats med vite behöver inte dömas till straff för samma gärning.

25 a §

Kommunen ska hos näringsidkaren ta ut en avgift enligt den taxa som kommunen fastställt för kontroller och provtagningar som ingår i kommunens tillsynsplan och avses i 14 a § 3 mom. *med undantag för övervakningen av försäljningen av tobaksprodukter.* Dessutom ska kommunen ta ut en avgift hos verksamhetsutövaren för övervakning av bestämmelser som utfärdats på grundval av den kontroll som ingår i kommunens tillsynsplan och avses i 14 a § 3 mom., när utfärdandet av bestämmelserna baserar sig på negligierandet av bestämmelserna i denna lag.

Kommunen ska hos den som ansöker om tillstånd att sälja tobaksprodukter ta ut en

Kommunen skall bestämma avgifterna för sina prestationer så att beloppet motsvarar högst kostnaderna för att producera prestationen.

28 §

En myndighet som avses i 14 § har för Nr 498 3133 övervakningen av att denna lag samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas rätt att

1) få tillträde till och inspektera utrymmena och verksamheten på de platser där tobaksprodukter och rökdon tillverkas, förpackas, lagras och säljs samt provningslaboratoriernas utrymnen och verksamhet samt de handlingar som behövs för övervakningen,

2) av tillverkaren, importören och försäljaren av produkten i fråga avgiftsfritt ta och erhålla prov för undersökningar av tobak, tobakssurrogat, tobaksprodukter och rökdon, *samt*

3) till sitt förfogande kostnadsfritt få behövliga uppgifter, utredningar, handlingar och annat material.

Lämnas i 1 mom. 2 och 3 punkten avsedda prov, uppgifter, utredningar, handlingar och annat material inte inom utsatt tid, kan en myndighet som avses i 14 § förplikta vederbörande att vid vite lämna dem. Vitet döms ut av förvaltningsdomstolen på ansökan av en myndighet som avses i 14 §.

avgift enligt den taxa som kommunen fastställt för försäljningstillståndet. Dessutom ska kommunen hos innehavaren av ett försäljningstillstånd för tobaksprodukter ta ut en årlig kontrollavgift enligt den taxa som bestäms utifrån försäljningsdisken och som kommunen fastställt för övervakning av försäljningen och åtgärder i samband med övervakningen.

Kommunen skall bestämma avgifterna för sina prestationer så att beloppet motsvarar högst kostnaderna för att producera prestationen.

28 §

En myndighet som avses i 14 *och 14 a §* har för övervakningen av att denna lag samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas rätt att

1) få tillträde till och inspektera utrymmena och verksamheten på de platser där tobaksprodukter och rökdon tillverkas, förpackas, lagras och säljs samt provningslaboratoriernas utrymnen och verksamhet samt de handlingar som behövs för övervakningen,

2) av tillverkaren, importören och försäljaren av produkten i fråga avgiftsfritt ta och erhålla prov för undersökningar av tobak, tobakssurrogat, tobaksprodukter och rökdon,

3) till sitt förfogande kostnadsfritt få behövliga uppgifter, utredningar, handlingar och annat material.

Lämnas i 1 mom. 2 och 3 punkten avsedda prov, uppgifter, utredningar, handlingar och annat material inte inom utsatt tid, kan en myndighet som avses i 14 *och 14 a §* förplikta vederbörande att vid vite lämna dem. Vitet döms ut av förvaltningsdomstolen på ansökan av en myndighet som avses i 14 *och 14 a §*. *Vite får dock inte föreläggas om det finns skäl att misstänka en part för brott och det begärda materialet har anknytning till det ärende som är föremål för misstanke om brott.*

30 a §

En myndighet som avses i 14 § har rätt att av andra myndigheter få handräckning för övervakning av att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas och för verkställande av beslut.

31 § 1 mom.

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon, på annat sätt idkar verksamhet som främjar försäljningen av dessa, beställer eller verkställer sådan säljfrämjande verksamhet eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom., 8 § eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring* av tobak dömas till böter.

31 § 2 mom.

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 § så att förfarandet också som helhet bedömt skall anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, skall för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

31 § 4 mom.

Den som i näringsverksamhet upprepade gånger i strid med kommunens anvisningar överlåter tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte fyllt aderton år, eller som bryter mot 11 §, skall för *förseelse vid försäljning av tobak* dömas till böter.

30 a §

En myndighet som avses i 14 och 14 a § har rätt att av andra myndigheter få handräckning för övervakning av att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas och för verkställande av beslut.

31 §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon, på annat sätt idkar verksamhet som främjar försäljningen av dessa, beställer eller verkställer sådan säljfrämjande verksamhet eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom., 8 § eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring av tobak* dömas till böter.

31 a §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, *tobaksimitationer* eller rökdon, på annat sätt *idkar* verksamhet som främjar försäljningen av dessa, *beställer eller verkställer sådan säljfrämjande verksamhet* eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom., 8 § eller 9 § så, att förfarandet också som helhet bedömt ska anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, ska för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller till fängelse i högst två år.

31 b §

Innan åtal väcks i ett ärende som gäller förseelse eller brott vid marknadsföring av tobak enligt 31 och 31 a § ska allmänna åklagaren bereda Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge ett utlåtande, och domstolen ska vid behandlingen av ett sådant ärende bereda produkttillsynscentralen möjlighet att höras.

31 c §

Den som

- 1) i strid med 10 § 1 mom. i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte har fyllt aderton år,
- 2) i egenskap av ägare eller innehavare

av, ansvarig föreståndare för eller till uppgiften utsedd arbetstagare vid en plats där en tobaksautomat är placerad försummar att i enlighet med 11 § övervaka försäljningen ur tobaksautomaten eller annan överlåtelse,

3) i strid med 10 b § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd, eller

4) i strid med 10 c § i partihandel säljer vidare eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd,

ska för förseelse vid försäljning av tobak dömas till böter.

31 § 5 mom.

Allmän åklagare får väcka åtal för gärningar som avses i 1—3 mom. endast på anmälan av social- och hälsovårdsministeriet och för en gärning som avses i 4 mom. endast på anmälan av kommunen.

31 § 3 mom.

Den som i strid med 10 a § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobak som är avsedd för användning i munnen eller i strid med ett av Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral eller kommunen utfärdat förbud fortfarande säljer eller på annat sätt i näringsverksamhet överlåter tobaksprodukter som inte testats i ett i enlighet med 6 a § godkänt provningslaboratorium eller om vilka inte lämnats uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom., skall för försäljning av produkter som strider mot tobakslagen dömas till böter.

31 d §

Den som i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter som inte har testats i ett i enlighet med 6 a § godkänt provningslaboratorium eller om vilka det inte har lämnats sådana uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom., eller som i strid med förbudet i 10 a § i tobakslagen säljer eller på annat sätt överlåter tobak som är avsedd för användning i munnen,

ska för försäljning av produkter som strider mot tobakslagen dömas till böter.

33 a §

Kommunen kan utan ersättning återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd för viss tid, minst för en vecka och högst för sex månader, om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunens tillståndsmyndighet eller en annan tillsynsmyndighet gett en anmärkning eller skriftlig varning,

1) gör reklam för tobaksprodukter eller rökdon eller bedriver annan verksamhet som främjar försäljningen av dessa,

2) i strid med denna lag säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller rökdon i näringsverksamhet,

3) låter bli att lämna sådana väsentliga uppgifter som avses i 10 b § 3 mom.

Kommunen kan utan ersättning återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd permanent, om en skriftlig anmärkning eller varning inte har lett till att missförhållanden inom verksamheten som avses i 1 mom. inte har avlägsnats och att lagöverträdelsen upprepas eller är uppsåtlig eller den också som helhet bedömd är grov.

Kommunen kan utan ersättning återkalla permanent, om en i 10 b § avsedd innehavare av ett försäljningstillstånd säljer, förvarar eller på försäljningsplatsen förvarar tobaksprodukter som inte får säljas eller som inte är i överensstämmelse med denna lag.

Ett detaljhandelstillstånd som har återkallats permanent kan på ansökan beviljas på nytt tidigast ett år efter återkallandet.

34 §

Den ekonomiska fördel, vilken till följd av brott som avses i 31 § tillfallit brottets förövare eller den för vilken eller till vars förman han varit verksam, skall dömas förverkad till staten. Kan fördelen icke exakt beräknas, skall den med beaktande av verksamhetens art och omfattning uppskattas. Gods eller dess värde, beträffande vilket i 31 § avsedda stadganden överträtts, skall helt eller delvis dömas förverkat till staten, såframt icke detta med beaktande av att förseelsen är ringa bör anses vara oskäligt.

35 §

Ändring i beslut som gäller tillsynsplaner enligt 14 a § 3 mom. samt taxor enligt 25 a § 1 mom. får sökas med iakttagande av vad som i kommunallagen (365/1995) föreskrivs om ändringssökande.

34 §

(upphävs)

35 §

Ändring i beslut som gäller försäljningstillstånd enligt 10 b §, tillsynsplaner enligt 14 a § 3 mom. och taxor enligt 25 a § får sökas med iakttagande av vad som i kommunallagen (365/1995) föreskrivs om ändringssökande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Tobaksprodukter får utan hinder av bestämmelserna i 10 b § fortfarande säljas eller på annat sätt överlåtas i näringsverksamhet ett år efter lagens ikraftträdande förutsatt att ansökan om detaljhandelstillstånd har inlämnats till den berörda kommunen tre månader efter lagens ikraftträdande.

Tobaksprodukter får utan hinder av 10 c § säljas eller på annat sätt överlåtas för återförsäljning i partihandel ett år efter lagens ikraftträdande om köparen har lämnat in en ansökan om detaljhandelstillstånd till den berörda kommunen tre månader efter lagens ikraftträdande.

Minutförsäljningsförpackningar som finns när denna lag träder i kraft och strider mot 7 § 1 mom. får säljas i näringsverksamhet sex månader efter lagens ikraftträdande.

Cigaretter får fortfarande säljas i näringsverksamhet ett år efter lagens ikraftträdande, även om de inte uppfyller de brandsäkerhetskrav som avses i 5 § 2 mom.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
